

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING FÖR KVINNAN OCH HEMMET GRUNDLAGD AV FRITHIOF HELLBERG

SONDAGEN DEN 24 SEPTEMBER 1922.

HUVUDREDAKTOR:
ERNST HÖGMAN.

ANDRE REDAKTOR:
EBBA THEORIN.

FLORA OCH POMONA

APELRYD I SKÅNE BLIR DEN FÖRSTA FULLSTÄNDIGA TRÄDGÅRDSSKOLAN FÖR KVINNOR I NORDEN

Några höstbilder från Apelrydsskolan. I raden till vänster uppfifrån och neråt: Fruktplockning; elever sälja Apelrydsprodukter på torget; Apelryd åt gårdssidan. — I raden till höger uppfifrån: arbete i köksträdgården; eleverna dra sig inte för vattenkörning och annat dylikt arbete; Apelryd är som man ser mycket vackert beläget vid havsbukten. (Text se nästa sida.)

EN FLICKPENSION I STOCKHOLM

FÖR FEMTIO ÅR SEDAN. FÖR IDUN AV GURLI LINDER

Tre kopior i pastell av Maria Röhl. Från vänster: Kung David, Moses försvarar Jethros döttrar vid brunnen, Änkan vid offerkistan.

6. Det dagliga livet.

HUR SAG DET UT HOS HAMMARSTEDTS? Ja, först och främst var ju själva huset, Brunkebergs hotell, för den tiden mycket ståtligt, med den stora, vackra inkörporten, portvalvet och de breda tapp-uppgångarna till höger och vänster. Läget var utmärkt: centralt och med husets fasad åt söder. Skolan var belägen tre trappor upp, högra uppgången. At torget vette sju rum, med sammanlagt elva fönster, åt Malmskillnadsgatan fyra. Rummen voro mycket stora och höga i tak.

Filen åt torget började med den fran-

ska lärarinnans, Mathilda Schneidlers, rum. Närmast kom fru Hammarstedts sängkammare, som hon delade med tre döttrar och ett par helpensionärer, vanligen de minsta. Utanför låg fru Hammarstedts lilla skrivrum, »kabinettet». Så kom förmaket, i 50—60-talets stil. Den breda pelaren mellan fönstren upptogs av en trymån från golv till tak. Framför de båda fönstren voro växter grupperade, och general Sven hade här ej behövt förgäves fråga efter fikusen, ty vid varje fönster stod en som räckte nästan i tak, och de voro fru Hammarstedts stolthet. Vid var och en av de tre öv-

riga väggarna stod en soffa, och framför dessa lågo blomstrande brysselmatior. Två divansbord, klädda med lampor, böcker och album, ett vackert gammalt bokskåp, en gungstol och ett par emmor fullbordade möblemang. Möbeltyget var rödbrun yllerips, en mycket vanlig beklädnad på den tiden. Runt väggarna hängde de förut nämnda bibliska tavlorna av Maria Röhl, vilka i sina klara pastellfärger och sin litterära stil beredde oss mycket nöje. Sägna vad man vill om den senares konstnärliga värde, så tilltalar den barn mera än en modern färgsymfoni. Så börja-

APELRYD, SYNNERLIGEN NATURSKÖNT beläget i närheten av Båstad, skänktes 1914 till Fredrika-Bremer-Förbundet av lektor och fru Österberg med villkor, att där upprättades en fruktodlings- och trädgårdsskola för kvinnor.

Sedan 1916 har en s. k. sommarkurs på åtta månader anordnats. Begränsat utrymme och brist på rörelsekapital har hittills omöjliggjort realiserandet av önskemålet: en fullständig d. v. s. tvåårig skola.

Tack vare gåva från Kronprinsessan Margaretas minnesfond, enskild offervillighet och tillerkänd rätt till del av en dragning 1923 i Dramatiska teaterns lotteri, ser sig F. B. F. i stånd att innevarande höst kunna påbörja utvidgningen av Apelrydskolan. Skolans beskyddare är kronprinsen, som övertog detta värv efter den tidigare beskyddarinnan kronprinsessans död.

För så vitt intet oförutsett inträffar skulle således i nov. 1923 den första fullständiga trädgårdsskolan för kvinnor i Skandinavien kunna börja sin verksamhet. Högst 10 elever komma att antagas vartannat år. Liksom till de manliga trädgårdsskolorna äro inträdesfordringarne ganska stora, bl. a. måste sökande förutom vissa skolexamina hava arbetat minst 2 år i trädgård under fackkunnig ledning, därav minst ett år i handelsträdgård. Den nuvarande åtta månaderskursen, som kommer att bibehållas, kan räknas i den del av denna förpraktik, som icke avser handelsträdgård. Prospekt över den

APELRYD

blivande skolan finnas för övrigt redan nu tillgängliga för intresserade så väl hos föreståndarinnan å Apelrydskolan, Båstad, som å Fredrika-Bremer-Förbundets byrå i Stockholm.

Denna fullständiga skola är avsedd att utbilda trädgårdslärarinnor och trädgårdsmästare. F. n. råder brist på trädgårdslärarinnor, inte blott i vårt land utan i hela Skandinavien, varför de unga kvinnor som ägna sig åt denna uppgift, för visso ej behöva riskera att gå arbetslösa. Säkert komma trädgårdsintresserade från våra grannländer att begagna sig av den fackutbildning, som Apelrydskolan är avsedd att giva.

Kvinnliga trädgårdsmästare äro en »eftersökt vara» i all synnerhet till mindre herrgårdsträdgårdar och i villasambhällen.

I hem med begränsat utrymme har man lättare att hysa en kvinnlig trädgårdshjälp, för att ej tala om vilken fördel, det är för en husmoder, när »mäster» också kan koka in och konservera trädgårdens produkter.

Moderligheten i kvinnans natur gör henne alldeles särskilt lämpad för trädgårdsyrket, som till så stor del består i att värna och vårda spirande liv. Och att kvinnorna ej skulle orka med detta arbete, som det så ofta säges, jävas bäst av träd-

gårdsgumorna, för att ej tala om »trädgårdskullan» som alltid är så eftersökt, och som i regel »sköter sitt som en karl.»

Bristen på fullständig utbildningsanstalt har väl till stor del orsakat, att kvinnorna hittills i så liten utsträckning ägnat sig åt trädgårdsyrket. Men en bidragande orsak har ock varit den ganska allmänna uppfattningen, särskilt å landsbygden, att trädgården är det inte så noga med. Lantbruket går framför allt, på »tid och stunder» skötes eller vanskötes täppan, man sår, sätter och skördar, när det kan lämpa sig för alla andra göromål, resultatet blir därför klent och slutsumman, att det lönar sig ej att ha trädgård. Visst finns det ock många välskötta trädgårdar på landsbygden, men de utgöra nog hittills undantaget från nyss nämnda regel.

Hur viktigt är det ej, att kvinnorna, som i de mindre hemmen oftast ha trädgårdens vård på sin lott, inse, att om den skötes rationellt och med kunnighet, så ger den lika god avkastning som den välskötta åkern. Ävensom att i rätt tid skördade, konserverade och tillredda grönsaker, frukter och bär utgöra ett stort kapital i ett hushåll.

En bland den kommande Apelrydskolans förnämsta uppgifter är att väcka kvinnornas intresse för trädgårdsyrket och genom sina elever sprida kunskap därom i vida kretsar.

ELISABETH QUENSEL

v. ordf. i styrelsen för Apelrydskolan.

En ständig glädjekälla bereder Er ett friskt och sunt nervsystem. Äro nerverna försvagade, blir Ni sömnlös, trött, missmodig och misslyckas följaktligen i Edra förhållanden. Tager Ni i sådant fall en **Sanokapsel** dagligen stärker nervsystemet, stimuleras ämnesomsättningen, höjes levnadsmodet och jämväl energien och arbetslusten. Sanokapselne finnas i askar å kr. 2.25 och 4.25 å alla apotek och i kemikalieaffärer.

de klassrummen. Skolan var från början indelad i fyra tvååriga klasser och en förberedande. I början på 70-talet gjordes en uppdelning av de fyra klasserna i åtta. I själva verket förblev det ändå vid det gamla, och två klasser sutto i samma rum. Närmast förmaket logerade alltså tredje och fjärde klasserna kring ett långt avlångt bord. Nästa rum var det största klassrummet, och där hölls morgonbönen. Pulpeter funnos ej i hela skolan, men i stället långa bänkar med sluttande skivor framför. I detta rum, femte och sjätte klassernas, funnos dessutom ett taffelpiano och en orgel. Den ena långväggen täcktes nästan helt och hållet av en tavla av Per Krafft d. y., vilken föreställde Oscar I:s och drottning Josefinas förmålning. Hörnrummet disponerades av de två högsta klasserna. Rummen åt Malmskillnadsgatan voro: »nedra sovrummet», möblerat med fyra vitlackerade sängar, som om dagen stodo två och två ovanpå varandra, fyra byråer och en stor spegel mellan fönstren, matsalen med ett väldigt långt bord och ett par dussin bastanta trästolar, de s. k. elefanterna, med sitsarna målade i rottingmönster, — i matsalen sutto första och andra klasserna — så tre trappsteg upp »övre sovrummet», där förberedande klassen, »nollorna», höllo till under förmiddagarna, och slutligen klädkammaren, ett stort rum fullt av hängare och skåp. Till natten bäddades i varje sovrum en hopfällbar järnsäng, liksom i ett par av klassrummen. Det var verkligen två ståtliga filer av rum att skåda ut över. På eftermiddagarna fick nämligen aldrig förekomma stängda dörrar eller mörka rum.

Klockan sju på morgonen steg fru Hammarstedt upp och började den förut omtalade badningen, som drog ungefär en timme. Men redan klockan sex hade åtskilliga av helpensionärerna stigit upp och i väntan på badet, klädda i morgonrock, läst läxor. Gumman Åkerlund bestormades alltid om kvällarna med böner: »Snälla gumman, väck mig i morgon bitti!» Fru Hammarstedt tyckte egentligen inte om detta tidiga uppstigande, och de par halvpensionärer som lågo inne i hennes sängkammare hade mycket svårt att smya sig upp och ut. Efter badet gällde det att bli fort färdig för att fortsätta läxläsningen till en kvart före nio ungefär, då fru Hammarstedt kom ut i matsalen. Flickorna fingo då komma till och gå från frukostbordet alltefter som de blevo färdiga. Frukosten var egentligen ingen samlingsmåltid, fastän ju fröken Schneidler passade på att öva våra tungor i franska även då. Kl. 9 började skolan; morgonbön, två lektioner före tolv, frukostlov en timme och så två lektioner till tre. När skolan då var slut, städades alla skolrum, fru Hammarstedt tog sin översköljning nummer två för dagen, och vi skyndade ut på vår middagspromenad.

Klockan fyra serverades middag. Bordet var alltid inbjudande, med rent duktyg, glänsande silver och en vacker gammal ostindisk servis, som måtte ha varit omåttligt stor från början, ty hur mycket än slogs sönder fanns alltid tillräckligt kvar. Konversationen var allmän och fördes alltid på franska. Den leddes av fröken Schneidler, och uppslaget var i allmänhet: *Ou'avez-vous vu pendant la promenade?* Uppassningen sköttes av husjungfrun och de två pensionärer som »hade veckan».

Efter middagen voro vi förbjudna att börja med läxorna förrän efter en halvtimme. Men därefter strömmade vi in i klassrummet bredvid förmaket och slog oss ned kring det stora bordet, lysta av en trearmad gaskrona. Alla läste högt! Fru Hammarstedt hade således detta surr i öronen, där hon satt och »vilade» sig i sin gungstol. Klockan sex bars in i förmaket en stor kaffebricka, och vi fingo en efterlängtd paus i läsningen. Överspelning ägde rum på tre pianon, ett i bönsalen, ett i matsalen och ett i övra sovrummet. Måndags- och torsdagseftermiddagar var ett upptaget av uppspelningslektion för direktör Larsson, den s. k. Spel-Lasse, som då höll ut fyra à fem timmar i sträck.

Klockan sju måste läxböckerna packas ihop, och handarbeten tas fram. Alla dagar i veckan, utom lördagar, kom då en lärarinna, fröken Waldow, som i änglalikt tålmod övade oss i vitbroderi. Måndagar och torsdagar lästes samtidigt högt, under ledning av fröken Schneidler, en fransk rolig bok, tisdagar och fredagar en engelsk för Mrs Edman; onsdagarna kom en förträfflig lärarinna, fräulein Doncker, som talade och läste tyska med oss. Hon gjorde oss bekanta med Nibelungenlied och annan klassisk tysk litteratur. En efterlängtd och rolig kväll var alltid lördagens, ty då läste fru Hammarstedt själv högt för oss, vi fingo tala svenska och så skulle vi sköta om våra kläder, stoppa strumpor m. m. d. På den tiden de s. k. wegakraßen, långa, stärkta, i fyr- och femdubbla motveck lagda remsor, voro moderna, hunno vi emellertid aldrig till de trasiga strumporna, men vi voro väldigt fina kring hals och armar om söndagarna! Det var ju ej vanlig skönlitteratur fru Hammarstedt läste för oss, utan religiösa berättelser av A. L. O. E., Hesba Stretton m. fl., t. ex. Hjärtats avgudar, Slottsfrun i Provence, Högmodets fångar, Margery Beades testamente. Nu skulle vi nog anse dem tämligen olitterära, men då roade de oss ofantligt, delvis väl beroende på att fru Hammarstedt läste utmärkt väl. Bäst tyckte vi om när vi fingo gråta riktigt — jag minns t. ex. en rörande bok som hette Kristoffer samt Drottninghusgumman av Richert von Koch. När vi läste den förra grät en av flickorna i en handduk som hon höll på att falla, under förklaring att hon aldrig läst en så rolig bok.

Klockan åtta slutade aftonlektionen; till 1/2 9 fingo vi leka, varvid vi oftast — olovades — dansade. Förbudet mot dans var ju en smula oförnuftigt och blev därför överträtt. Klockan 1/2 9 serverades kvällsvarder. Efter den kom en kort aftonbön, och klockan 10 skulle det vara släckt och tyst — enligt ordningsreglerna. Men det hände förstas, att vi till sängs hade små tillställningar med rörda ägg o. s. v., varvid vi lyste oss med små ljusstumpar.

Och maten? fråga säkert många. Ja, först och främst var den alltid fullt tillräcklig. Fru Hammarstedt hade nämligen, vid minnet av sin egen skoltid, då hon ofta fick gå hungrig till sängs, lovat sig själv, att det ej skulle få hända hennes flickor. På morgonen fingo vi en stor mandarinkopp — var och en hade sin egen — choklad, kokt på mjölk, och ett 4-öres bröd som hette »kadett» och måtte ha varit bakat av rågsikt. Hårt bröd fingo vi äta så mycket vi ville. Vi fingo ej smör

på morgnarna, men vi fingo breda åt oss hårda smörgåsar med ost för att äta under frukostlovet till maten. Naturligtvis tyckte vi att halvpensionärernas smörgåsar voro högst förtjusande och bytte oss gärna till dem antingen mot våra egna eller också mot hjälp med skrivingar eller översättningar. Att dagligen äta mejerismör förekom knappt någonstades på den tiden. På hösten köptes en stor bytta finnsör, som de första månaderna användes som bordsmör. När det blev alltför härsket utbytt det till vår glädje mot landssmör från Boévie eller Rosborg; båda dessa herrars döttrar gingo nämligen i skolan. I frukostlovet åto vi i köket, hos »lilla Tilda», kokerskan. Kall pannkaka med sirap var en älsklingsrätt. Till middagen serverades två rätter mat. Torsdagarna fingo vi förstås ärtsoppa, tjocka ungs�pannakakor och plättar; sylten var sirapslingon med grädd och undantagsvis »söt sylt» av annat slag. Fredagarna bjöds på ärtpuré och kokt gädda; det var två väldiga fiskar som serverades. Tisdagarna fingo vi oxstek och någon grynpudding med saftsås. De övriga dagarna omväxlades med kötsoppa med frikadeller, havresoppa med russin, fruktsoppa med sviskon, stekt fläsk och bruna bönor, kabiljo med persiljesås, stekt sill och gröna ärter, sillsallad, köttbullar och åtskillig annan husmanskost. På söndagarna — då emellertid de flesta voro borta — var det alltid buljong, stek och en enkel efterrätt, t. ex. blancmanger, som dock var bestäld från konditor Berg, snibbar, pomeransspån eller mandeless med sylt. Till eftermiddagskaffet fingo vi två skorpor. Till kvällarna koktes alltid mjöller eller någon gryngröt, och så fingo vi smörgåsar med något uppskuret. Lördagskvällarna firades med pannkakor och té; det senare bereddes på en rysk samovar. Alla ingredienser voro goda och maten vällagad. Grönsaker och frukt voro ju tämligen okända som födoämnen under vintern. Att maten på den tiden var betydligt enformigare och enklare, om också åtskilligt tyngre att smälta bevisar t. ex. en matordning som finnes anförd i Två gamla stockholmares dagbok och avser deras föräldrahem. Salt kött och slätvälling. — Fisk och soppa beredd av salt köttspad med helgryn, kålrötter och potatis. — Köttbullar eller kåldolmar och risgrynsvälling. — Ärtur och fläsk och plättar. — Ärtpuré och fläskpannkaka. — Ölsupa eller nyponsoppa och stekt fläsk. — Soppor med buljong, kalvstek eller fågel, efterrätt. I jämförelse med denna matsedel ter sig i mitt tycke den hammarstedtska godare och roligare.

Som bevis på matens riklighet må berättas, att då en av flickorna Hammarstedt och en helpensionär en gång beslöto att kappäta köttbullar, den segrande lyckades äta fjorton, och de voro inte små! En gång beslöto vi äckla en kamrat som hade en strykande aptit och på morgnarna gjorde i ordning ett helt lass med smörgåsar. Vi bådo en halvpensionär ta med sin lilla hund till skolan. Den spände vi för en leksaksskrinda, band om hundens hals ett plakat på vilket stod: »Jag skall dra Annas smörgåsar», och bundo så fast ekipaget vid hennes stol. Men det skämtet tog fru Hammarstedt mycket illa upp, och det renderade oss en ordentlig skrapa.

(Forts.)

H. E. EKSTRÖMS JÄSTMJÖL

BRISTNING. AV E. KUYLENSTIERNA-WENSTER

MARMORVITARE, förnämare, oåtkomligare än någonsin ligger villan, ett flytande slott i ett hav av kallt, skarpt månljus. De mörka trädgrupperna omkring de sammetsgröna gräsmattorna ha försilvrats; det bländar och strålar som om Pluto här velat fira en nattlig orgie, slösande med outtömliga skatter.

Ett sovande rikemanshus i oroliga dagdrömmar. Och i all denna döda glans en levande kvinna, icke ung, men ännu så vacker som den blir, vilkens blod brinner i ångest och åtrå, i en längtan utan gräns och i ett hopp, sträckt mot oändliga rymder.

Kärleken är det enda i livet, som gått henne förbi intill hennes fyrtionde år. Hon har beundrats, begärts, gift sig och burit änkedok. Världen har alltid sett hennes fröjder och tama sorger ända till nu, ända till den dag, då hennes inkapslade hjärta bröt sig ut i vild och stormande hänsynslöshet, kände sin tomhet, sin törst och sin ensamhet.

Håkan Mark, konstnären, som på ett stipendium, alltför sent erhållet, gjorde en utländsk resa, kom i hennes väg. Hon hade hört all världens musik, och det roade henne att jämföra hans kompositioner med andras, att se deras egenart och att följa utvecklingen i hans konst.

Mark hörde till de slutna, ödesförpansrade naturer, vilka intet blotta av sitt inre. Han hade gift sig tidigt och fattigt. Hustrun dog i hans av fattigdomen dvalbundna famn. Ensam med fyra barn släpade han sig igenom år och armod som musikdirektör i en landsortsstad, till dess han helt plötsligt upptäcktes och fick medel att resa utomlands.

Men tyngden av ett dystert, skuldsatt, glädjelöst hem tog han med. Sina barns brev läste han i skälvande ångest för allt de nu vuxna dottrarna måste kämpa emot. Den ende sonen var krympling.

Marmorvillans ägarinna, Turinna Bech, visste föga om detta, och hade hon fått veta det, skulle hon endast häpet ömkande och förundrad stirrat emot det ofattliga, som heter ett brustet livsöde.

Hon älskade Håkan Mark, och förhållandet dem emellan utmärktes av ett gränslöst tillbedjande förtroende å hennes sida, å hans: ett krampaktigt försök att njuta stunden, att glömma.

Varhelst han befann sig förde han sin döda hustru med sig som det intensivast levande i sin tillvaro. Han kände hennes magra, feberheta händer krama hans arm i fattigvårdans förtvivlan, och lyxen, överflödet, som denna korta tid, då han var stipendiat, snuddade vid honom, blev endast till kvalfull, pinande smärta.

Nu är fristen ute. Han skall resa hem — till skulder, grådag, ålderdom. Intet annat har hans studiefärd givit honom än medvetandet om, att det är för sent. Det leende ödet, som vinkar en gång i livet, hade gått från en stängd grind. Han skall taga adjö av Turinna.

Hon har försökt hålla honom kvar. Som en dyrbar matta har hon lagt sitt liv för hans fötter. »Stanna hos mig!» Om hans barn har hon ingenting nämnt. Jo, det är sant, hon sade en gång: »De är ju stora, så ni behöver inte sörja för dem.»

Hon sade inte »för deras uppehälle», ty hon kände inte det ordet. Fru Turinna kunde aldrig misstaga sig, när det gällde valören på en ädelsten, en äkta pärla, men om stenarna nöd och armodets tårar förelagts henne till granskning, skulle hon skakat oförstående på huvudet.

Håkan Mark, den ordlöse, förmådde ej heller upplysa henne. Han hade druckit hennes champagne och låtit tonerna brusa över flygelns tangenter. Nu är det slut. Sent i kväll reser han. Hon har bett honom komma ut till villan för att tillbringa den sista timmen med henne. Ett vanvettigt hopp, att hennes kärlek till sist skall åstadkomma undret i hans hjärta, blossar inom Turinna. Hon är trollbunden i sin längtan, sin heta älskog, och där hon står orörlig vid ett gapande stort fönster, är hela hennes varelse lyssnande, spejande, förväntan.

Hon hade skickat sin bil att hämta honom. Den skall sedan, om han ej stannar, köra honom till stationen.

På den förnäma chaussén glider lyxbilen fram. Håkan Mark sitter rätt upp i den, märker ej sidendynornas lockande smekningar. Hans inre är spänt som ett nät av koppartrådar i elektrisk vibration. Och i denna ångestens spindelväv är hjärtat en fången insekt med avsliten vingskraft.

Han är för slapp att ej ge vika för Turinnas önskan, men det är hustruns, Esters stackars dödsrosslande stämma han hör inom sig: »Finns det då ingen, ingen, som kan hjälpa oss?» Ester ville så ofta, att han skulle vända sig till människorna, be dem om bistånd, men han kunde inte. Han kan det inte. Orden smulas sönder innanför hans slutna läppar. Och ändå — i denna stund tänker han: »Kanske jag kan säga fru Bech något om min Eskil,

Wiks urgamla slott, som nu skall bli folkhögskola.

NYTT BIDRAG TILL "DEN DÖENDE slottsromantiken": den gamla medeltidsborgen Wik, det dyrbaraste fornminnet i den f. ö. historiskt så minnesrika Balingsta socken i Uppsala län, skall nu omdanas till folkhögskola.

Slottet är omvärt av minnen ända från den tidigare medeltiden, då även det var skådeplatsen för de förbittrade striderna mellan Folkungarna. Ja, slottets allra senaste historia illustrerar ett kapitel av sent modernt svenskt liv. Det köptes av en bekant affärsman, som blivit mångmiljonär under kriget. Miljonerna försvunno emellertid, affärsmannen avled, och nu har slottet sålts igen för en spottstyver.

kanske jag får mod...» Nej, han får det inte.

Där han står mitt emot henne i den praktfulla salongen, omsvept av hennes lidelse, blir han endast en luggsliten stackare. Hans ögon svida inför glansen av hennes ringar på de vita fingrarna. Där är en, som är värd en förmögenhet. Låte hon den glida av det smala, silkeslena fingret och gäve hon honom den, skulle han kunna köpa sig fri från gnagande penningbekymmer. Den stora, sargande smärtan: för sent, som fräter hans innersta väsen, kan intet taga bort, men hans barns, han eget hem skulle få dagarnas fred.

Det är ej mycket de säga varandra, de två, som i denna stund brytas sönder av ödet. Turinna hade tänkt, att hon skulle föreställa, övertala, bjuda sig åt honom som en trygg framtid. Men hans stumhet, denna flämtande trötthet, vilken hon först misstydde, och som då gav henne hopp, förlamar henne plötsligt.

De ha satt sig. Han tummar sin hatt. Hennes händer glida och famla efter greppet om hans nacke, där de skulle få ro. Men han är ju långt borta. Hon når honom inte.

Ringens med de blixtrande stenarnas härlöje bländar honom allttjämt. Han hör henne tala, men orden gå förbi.

»Varför reser ni så snart», säger hon bevekande.

»Jag måste.»

»Nej, ni måste inte. Alla era nya vänner vill hålla er kvar. Ni skulle bli medelpunkten i vår krets. Här är så mycket att se och njuta. Om ni — åtminstone en tid ville bli min gäst. Å, jag vill göra allt, hör ni, allt för er.»

»Tack», mumlar han. Ringen! Ringen!

»Herr Mark, ni — ni kan inte vara blind för mitt starka intresse för er! På sätt och vis står jag aldeles ensam. Kunde ni inte tänka er att bli — att bli min — min vän, mitt ständiga sällskap? Å Gud i himlen, hjälp mig då!»

Hon lyfter händerna emot honom som i brinnande åkallan, och ringen är tätt under hans blick, så nära, att han studsar inför en outhärdad frestelse, inför en begäran, vilken Ester lägger på hans läppar, men som han aldrig skall kunna förmå sig att uttala. Och som så ofta förr, vill han också nu fly undan snaran.

Han reser sig hastigt, säger med sin tunga, klockdjupa röst: »Förlåt, jag — jag är förströdd. Tågnervös kallas det visst. Jag är rädd att komma för sent. Det är bäst, jag går.»

Änjo stå de emot varandra som för några minuter sedan. Två människor i brottnings, som aldrig skall upphöra. Skiljas ock deras vägar för beständigt, aldrig slappas ödesmusklernas kramp kring deras tankar.

Hans Mark gör sin tysta, tafatta bugning. Turinna följer honom till dörren.

»Välkommen åter!» Det är en kvindade snyftning. Men när bilen rullar bort, skriker hennes längtan dödsdömd efter den, och hon faller ihop i skälvande, klagande förtvivlan, faller tröstlös ned bland sidenkuddar och överflöd och tusen sinom tusen omsorger av vårdande händer.

FOTOGRAFERA MED EN KODAK OCH KODAK FILM

OBS! NAMNET - EASTMAN KODAK COMP. - PÅ KODAK KAMEROR OCH FILM

ALLA FOTOGRAFISKA ARTIKLAR, FRAMKALLNING OCH KOPIERING BÄST GENOM

HASSELBLADS FOTOGRAFISKA A.-B. GÖTEBORG · MALMÖ · STOCKHOLM

IDUNS FÖLJETONG TROTS ALLT

ROMAN AV JOHN GALSWORTHY. AUKTORISERAD ÖVERSÄTTNING AV ELLEN RYDELIUS.

(Forts.)

OCH HON SKULLE SÅ GÄRNA VILAT smyga sig bort, då allt var slut. Men hon hade inte den behöfliga hårdheten. Hon måste genomgå den här kvällen hos Rosek och vara munter. Och varför inte? Varför låg denna skugga över allting? Men det var ingen ny sensation, detta att hon av egen vilja gått in i ett liv, som trots all ansträngning inte skulle ge henne en känsla av ankarplats eller hem. Det var av egen drift hon gått in i buren!

På vägen hem till Rosek dolde hon för Fiorsen, att hon hade huvudvärk och var nedstämd. Han var i en av sina stämningar à la skolkande skolpojke, yvdes över applåderna och härmade hennes gamle lärare, sina beundrars avguder, Rosek, danserskans uppåtvända, förväntansfulla läppar. Och han lade armen omkring Gyp i droskan, tryckte henne hårt intill sig och luktade på hennes kind, som om hon varit en blomma.

Rosek bodde i första våningen av ett gammaldags palats vid Russel Square. Dof-ten av rökelse eller någon därmed besläktad parfym slog genast emot en, och utmed väggarna i den mörka hallen brann elektriskt ljus i alabasterskålar, uppletade i Orienten. Hela våningen var i själva verket en helgedom för en samlars själ. Ägaren hade en passion för svart — väggar, divaner, tavelramar, till och med en del tegel var svart med glimtar av guld, elfenben och månsken. På ett runt, svart bord stod en guldvas, fylld med månskensfärgade sammetslika sälghängen och månviol, från en svart vägg glimmade elfenbensmasken på en fauns ansikte, från en mörk nisch en dansande flicka lilla silvergastalt. Det var vackert men spöklikt. Och fast Gyp alltid blev upplivad av allt nytt och var djupt mottaglig för all slags skönhet,

kände hon en längtan efter luft och solsken. Det var en lättnad att gå fram till ett av de svartbehängda fönstren och se hur västersolens värme och ljus strömmade ner på träden i parken utanför. Hon blev föreställd för en mr och mrs Gallant, en mörklagd man med cyniskt utseende, intelligent, elaka ögon och en av dessa storväxta ymnighetshorn till kvinnor med lystna, blå, stirrande blickar. Den lilla danserskan var inte där. Hon hade gått för att sätta på sig ingenting», berättade Rosek.

Han förde Gyp omkring bland sina skatter, scarabéer, Ropsteckningar, dödsmasker, kinesiska tavlor och besynnerliga gamla flöjtar, med en min som om han visade dem för första gången för en person, som verkligen kunde uppskatta dem. Och hon tänkte hela tiden på det där yttrandet »U n e t e c h n i q u e m e r v e i l l e u s e». Hennes instinkt kände fruktan för den förfinade, inrotade lastbarheten i detta hem, där ingenting utom kanske smaken skulle anses helig. Det var hennes första inblick i denna förgyllda bohème, från vilken den verkliga bohémens ädelmod, é l a n s, och kamp äro lika strängt uteslutna som från de sfärer, där biskopar röra sig. Men hon talade och log, och ingen skulle ha anat, att hennes nerver ryste som vid beröringen med ett lik. Medan hennes värd visade henne sina alabastervaser, lade han sin hand mjukt på hennes handled, och då han tog bort den, lät han sina fingrar med en beröring, som var mjukare än en kattunges tass, glida över hennes hud och förde dem sedan till sina läppar. Ah, där var den — la technique! En vansinnig lust att skratta grep henne. Och han såg det, — ja, han såg det! Han gav henne en enda blick, strök med samma hand över sitt lugna ansikte, och — sel! — det såg ut som

förut, oberört, omedvetet. Det var en spöklik liten man!

När de återvände in i salongen, satt miss Daphne Wing i en svart kimono, ur vilken hennes ansikte och armar lyste mer alabasterlika, än någonsin, på en divan bredvid Fiorsen. Hon reste sig genast och gick fram till Gyp.

— Ah, mrs Fiorsen —, varför började allt vad hon sade med Ah! — är inte det här rummet förtjusande? Det är utsoekt att dansa i. Jag tog bara med crème och eldfärg, de gå så utmärkt till svart.

Hon kastade av sig kimonon för att Gyp skulle få se hennes dräkt, en gördlad crémefärgad skjorta, som kom hennes elfenbensarmar och hals att synas mer bländande än eljes, och hennes mun öppnade sig som för att få en konfektbit av beröm. Sedan sänkte hon rösten och mumlade:

— Vet ni, jag är riktigt rädd för greve Rosek.

— Varför?

— Ah, jag vet inte, han är så kritisk och hal och han kommer så tyst. Jag tycker er man spelar underbart. Ah, mrs Fiorsen, vad ni är vackert! — Gyp skrattade. — Vad vill ni jag skall dansa först? En Chopinvals?

— Ja, jag älskar Chopin.

— Då skall jag göra det. Jag skall dansa precis vad ni vill, ty jag beundrar er, och jag är säker på att ni är förfärligt rar. O ja, det är ni, det ser jag! Och jag tror er man är förfärligt kär i er. Det skulle jag vara, om jag var man. Ni vet väl, att jag studerat i fem år, och jag har inte debuterat än. Men nu när greve Rosek hjälper mig, så tänker jag det blir mycket snart. Vill ni komma på min första dansafton? Mor säger att jag måste vara förfärligt försiktig. Hon lät mig gå

Två bilder från Barnens dag i Stockholm. T. v.: Barntåget med sina 6,000 små deltagare (foto D. N.), t. h. en glad attack (Pressfotobyran).

Sommarmöbler för bostad, trädgård, veranda

SVENSKA MÖBELFABRIKERNA

Birgerjarlsg. 24

STOCKHOLM

Hornsgatan 32

hit i kväll, bara därför att ni var här. Vill ni jag skall börja?

Hon gled fram till Rosek och Gyp hörde henne säga.

— Åh, mrs Fiorsen vill att jag skall börja, får jag be om en Chopinvals. Den som börjar så här.

Rosek gick fram till pianot, den lilla danserskan ställde sig mitt i rummet. Gyp satte sig bredvid Fiorsen.

Rosek började spela med ögonen fästade på flickan och hans sammanpressade mun slappnade i ett sliskt leende. Miss Daphne Wing stod med fingerspetsarna förenade över bröstet — en fulländad staty av elfben och blekaste vax. Plötsligt kastade hon av sig den svarta kimonon. Det gick en bävan genom Gyp från huvud till fot. Hon kunde dansa — den där banala lilla flickan! Varje rörelse av hennes runda, buktande kropp, av de nakna lemmarna, hade det naturliga geniets extas, behärskad av en verkligt fin skolnings skälvanande balans. — »En flygande duva!» Det var hon. Hennes ansikte hade förlorat sin tomhet, eller rättare sagt dess tomhet hade blivit gudomlig, den hade detta utseende — icke frånvarande men förväntansfulla — som dansen kräver. Ja, hon var en pärla, även om hon hade en banal själ. Tårar stego upp i Gyps ögon. Det var så förtjusande — liksom en duva, då den kastar sig upp i vinden, höjer sig upp på den, uppåt, uppåt, med vingarna böjda tillbaka, i full jämvikt. Hängivenhet, frihet, som var kysk, välskapad, behärskad!

Då flickan efter dansen kom och satte sig bredvid henne, kramade hon hennes lilla heta hand, men smekningen gällde hennes konst, inte denna fuktiga lilla person med läppar, som voro lystna på konfektbitar.

— Åh, tyckte ni om det! Så glad jag är. Skall jag sätta på mig min eldfärgade nu?

Samma ögonblick hon gått fingo anmärkningarna fritt utlopp. Den mörklagde och cyniske Gallant tyckte att flickans dans påminde om en viss Napierkovska, som han sett i Moskva, men utan hennes eld — en glimt av passion måste komma till. Hon behövde kärlek! Kärlek! Och plötsligt var Gyp tillbaka i konsertsalen och lyssnade till den andra flickan, som sjöng sången om ett brustet hjärta.

— Din kyss, min älskade —
Lik vattenkrassen, plockad frisk från kylig ström —

Kärlek! I denna boning — med faunhuvuden, mjuka kuddar, försilvrade danserskor! Kärlek! Hon fick en plötslig känsla av djup förnedring. Vad var hon själv annat än en läckerbit för en mans sinnen! Hennes hem, vad var det om inte en plats som denna? Miss Daphne Wing var tillbaka igen. Gyp såg på sin mans ansikte, medan hon dansade. Hans läppar! Hur kom det sig, att hon kunde se denna sinnesrörelse hos honom utan att bry sig om den? Om hon verkligen älskat honom, skulle det ha sårat henne att hans läppar sågo ut på detta sätt, men hon skulle kanske ha förstätt och förlåtit. Nu varken hon förstod riktigt eller förlät riktigt.

Och när han kysste henne på kvällen, viskade hon:

— Ville du hellre, att det varit den andra flickan och inte jag?

— Hon! Jag skulle kunna svälja hen-

ne i en klunk. Men dig, min Gyp — vill jag dricka alltid!

Var det sant? Om hon älskat honom — hur ljuvt att höra!

V.

Efter den dagen var Gyp dagligen mer och mer i beröring med den högre bohemen, denna besynnerliga, heterogena societetsgrupp, som omfattar toppen av musik, poesi och drama. Hon gjorde succès, men i hemlighet kände hon, att hon inte tillhörde denna miljö, och det gjorde sannerligen inte heller Fiorsen, som var alltför mycket verklig bohème och artist och gäckades med Gallant- och även med Rosektyperna i detta liv, liksom han gyck-

Porträtt till dagskrönikan.

Bernhard Risberg.

SKOLMAN, FILOLOG OCH SKALD — DET är mycket hos en och samma person, men lektor Bernhard Risberg kan vid nu fyllda 60 år blicka tillbaka på en väl fylld gärning inom dessa fack. Hans omfattande estetiska intressen och klassiska bildning ha vi att tacka för utmärkta tolkningar av grekisk dramatik såsom Aiskylos' och Sofokles, liksom latinsk lyrik av honom klättas i en välfallande svensk språkskrud. Nu till 60-årsdagen föreligger ett häfte "Horatius Satirer och epistlar i urval", varur, enligt översättarens uttalande i förordet, det bör kunna hämtas en lämplig litteraturläsning i både latin- och realgymnasiet i syfte att giva eleverna en föreställning om dessa hittills skäligen otillgängliga mästestycken av latinsk diktning.

Han har även producerat sig som självständig skald. Hans lyrik är i mångt och mycket präglad av hans klassiska lärdom, men ett mindretal dikter ha en genuin svensk färg och äga starka personliga drag.

Ada Nilsson.

DR. ADA NILSSON FYLLDE DEN 21 D: S 50 år. Dr Nilsson har gjort sig ett namn som en av Stockhoms mest kända kvinnliga läkare och är utom sin praktik även livligt verksam i det sociala arbetet.

lade med Winton, faster Rosamund och deras värld. Livet tillsammans med honom hade säkert en viss inverkan på Gyp: det kom henne att allt mindre anse sig som en del av denna gamla rättrogna, väluppfostrade värld, som hon känt, innan hon gifte sig med honom, men dit hon, som hon bekänt för Winton, aldrig känt sig höra, sedan hon fått veta hemligheten med sin börd. Hon var i själva verket alltför mottaglig för intryck, alltför begärlig efter skönhet och kanske för naturligt kritisk för att erkänna dessa av fakta och form dikterade slentrianmässiga föreskrifter, men av egen drift skulle hon aldrig ha haft initiativ nog att lämna denna krets. Eftersom hon löst sig från dess rötter och icke kunde få fäste i denna nya jord och icke var själsligt förenad med sin make, blev hon mer och mer ensam. Hennes enda verkligt lyckliga timmar voro de som hon tillbragte tillsammans med Winton eller vid sitt piano eller tillsammans med valparna. Hon undrade alltid över vad hon gjort, hon längtade efter att finna det djupa, det tillräckliga skälet varför hon gjort det. Men ju mer hon sökte och längtade, desto djupare blev hennes förbrylelse, hennes känsla av att sitta i bur. På sista tiden hade också ett annat mera deciderat bekymmer gripit henne.

Hon tillbragte mycken tid i sin trädgård, där all fruktblomman nu hade fallit av, där syrener hade blommat över, acaciorna höll på att slå ut och koltrastarna tege.

Winton, som genom noggranna prövningar räknat ut, att det var föga eller ingen utsikt att stöta på svärsonen mellan halv fyra och sex, tittade in nästan varje dag för att dricka te och röka en stillsam cigarr i gröngräset. Han satt där med Gyp en eftermiddag, då Betty, som inkräktade på husjungfruns plikter, när det föll henne in, kom ut med ett kort, på vilket voro tryckta orden »Miss Daphne Wing».

— Visa henne hit, kära Betty, och ta ut litet mera te och rostat bröd — massor av rostat bröd, ja och så choklad och vad det annars finns för sötsaker, älskling.

Betty avlägsnade sig över gräset med det uttryck hon alltid fick, då man kallade henne älskling, och Gyp sade till fadern:

— Det är den där lilla danserskan jag talade med dig om, far. Nu skall du få se något utsökt. Men hon är påklädd. Det är synd.

Det var hon också. Tillfället hade tydligen inspirerat henne. Klädd i varm elfenbensfärg, svept i bladgrön chiffon med ett skärp av konstgjorda blad och huvudet lätt betäckt med en krans av andra gröna blad, var hon en smula lik en nymf, som kikar fram ur en lövsal. Det var förtjusande om också alltför påfallande, och i alla händelser kunde ingen klänning helt dölja hennes figurs skönhet. Hon var synbarligen nervös.

— Åh, mrs Fiorsen, jag trodde ni inte skulle tycka illa vara, om jag kom. Jag ville så gärna träffa er igen. Greve Rosek sade, att jag nog kunde gå. Allting är i ordning för min debut. Ah, goddag! — Och med läppar och ögon, som öppnade sig för Winton, satte hon sig ned i den stol han ställde fram åt henne. Gyp, som såg hans uttryck, kände sig böjd för skratt. Pappa och Daphne Wing!

(Forts.).

Pröva

Tuppens Zephyr

och Ni köper ingen annan.

BLUS

BLIR ELEGANT
KEMISKT TVÄTTAD
ELLER FÄRGAD HOS

ÖRGRYTE KEMISKA TVÄTT- & FÄRGERI B+GÖTEBORG

Iduns HUSHÅLLSSIDA

REDIGERAD AV IDA HÖGSTEDT.

MAT OCH MATLAGNING FRÅN VÄRLDENS ALLA HÖRN.

INLEDNING.

OM MAN FÖR NÅGRA FÅ TIO TAL ÅR tillbaka frågade personer, som med alla sinnen öppna — således även smaksinnet — rest vida ikring i världen, var de fått den bäst lagade maten, skulle svaret i nio fall av tio blivit, att det var i Frankrike och — Ryssland.

En del är senare, närmare bestämt åren före krigsutbrottet, kunde en likaledes med öppna sinnen skådande och "smakande" resenär dock för sin del ej finna annat än att de kulinariska "matgränserna" betydligt vidgat sig. Ty satt man i matsalen på Bristol i Berlin, eller i Fährhaus i Hamburg, eller på Astoria i Newyork, eller Carlton i London, kunde man, vad de delikata, välberedda anrättningarna beträffade, lika fullt ut tro sig förflyttad till någon av Paris eller Petersburgs finaste restauranger. Vilket för övrigt hade sin förklaring däri, att i Berlin- och Hamburgerköken residerade ofta ryska mästarköcker, medan i London och Newyork de franska kokkonstnärerna delade äran — och det höga gaget — med de ryska.

Den som nu, efter kriget, under den s. k. freden reser omkring utomlands, mötes på flera håll av så mycken sorg, nöd och skam, att det nästan bjuder emot eller kännes som en oförlätlig taktlöshet att studera matförhållandena, åtminstone hos de f. d. stora världsmakterna. Så mycket kan man dock våga säga, att vad beträffar den kulinariska konsten, så har den inte gått framåt utan snarare tvärtom. Vana resande beklaga sig över att t. o. m. i "segerlanden", och då främst i det, där kokkonsten kan sägas ha sin vaggå och under århundraden stått främst, man nu nästan kan tala om en ledsam nivellering, för att inte säga förfall. Vilket givetvis icke utesluter, att det gives många och lysande undantag!

Men hotellmat är en sak och hemmat en annan. Ty medan den förra av givna orsaker blir i stor utsträckning internationell, så är den senare dock ännu helt mångskiftande över hela världen, och varje land behåller i stort sett ännu en stor del av de matanordningar, som deras respektive förfäder — eller rättare sagt anmodrar — sedan urminnes tider vetat att tillaga och sedan led efter led nästan hållit i helgd. Ty det finnes verkligen en hel del maträtter, som på sina håll ännu anses nästan som ett sakrament! Eller för att nämna ett par exempel: Den franska genomsnittshusmoders smakliga och kraftiga *pot-au-feu*, som i sig innefattar både soppa och köttträtt. Eller samma husmoders delikata omeletter, vilkas hemlighetsfulla, men i själva verket genialiskt enkla beredning är så svår för en utomstående att komma under fund med! Vidare den förträffliga wursten i Tyskland och de tyska husmodrarnes härliga fruktkakor; Englands bacon, som anses oöverträffbar, samma lands saftiga rostbiff, dess "roly-poly", om vilkens behag utomstående meningars dock kunna vara delade. Italiens kök är på det hela taget gott, och därifrån utgår också annat än makaroner och spaghetti, t. ex. den goda men mäktiga polentan, olla podrida m. m. Österrike har — eller rättare sagt hade — många goda saker att bjuda på, däribland de världsberömda Linztårtorna och de högt skattade "Knödeln" av alla slag. Ryssland har — eller har haft sina "blinier", sina delikata svamprätter, ej förglömmades den säregna och vackra rödbetsoppan, borsjtj, vilken rätt är lättare att äta än att säga; o. s. v. land efter land.

I stort sett kan det således påstås att så gott som alla civiliserade länder ha sina vissa favorit- och standardrätter, men vilka, när de tillagas på andra håll och av andra människor, sällan nå upp mot urbilden, d. v. s. när de äro framställda av respektive lands egna matlagerskor.

Varför anrättningarna i fråga ej nå originalet, ha sina ganska naturliga orsaker, varvid det huvudsakliga ligger i bristande kunskap och felaktiga handgrepp. Intresset och den goda viljan torde däremot icke fattas. Vid en del särskilda fall, kan orsaken också vara den, att det till buds stående råmateriet ej går upp med vad som bjudes i respektive hemland. Det är t. ex. en mycket stor skillnad på den väl godda och trots den imponerande storleken dock mycket läckra kyrkling, som finnes

att köpa färdigpackad i alla livsmedelsaffärer i snart sagt hela Amerika, mot de små stackars hönsbarn, som till en dyr penning saluföras i Sverige!

Men för att lämna det generella för det mera individuella, eller med andra ord för att se vad varje särskilt land kan ha för speciella och säregna ting att bjuda på, så kasta vi oss direkt in på det intressanta spörsmålet, vilket här är meningen att ske i form av en fortlöpande artikelserie, där så gott som varje civiliserat land kommer att få sin beskärda del. Dock torde genast i början den reservationen förutskickas, att trots ingående studier och trots ett ofta överväldigande rikt material, så kommer ändå — eller just därför — även här i viss mån en generalisering att bli nödvändig.

Början göres med det numera största landet, eller rättare sagt den större delen av den näst största världsdelen, Nordamerikas förenta stater.

NÅGOT OM MAT OCH MATLAGNING I AMERIKA (U. S. A.).

Vid läsandet eller genombläddrandet av någon av Amerikas många och stora hem-tidskrifter, vilka numera även i vårt land äro ganska spridda och — tyvärr också allt för mycket "saxade" — kommer en icke initierad genast till den slutsatsen, att matlagningen måtte stå på ett mycket högt plan i Amerika. Ty en sådan mångfald av vackra och aptitretande illustrerade anrättningar, som förekomma i nämnda publikationer, äga ej sin motsvarighet i något annat lands press. — Men det är inte guld allt som glimmar. De vackra, "naturtrogna" maträtterna äro oftast endast en genialiskt och mycket dyrbar reklam som endast stora världsfirmer kunna kosta på sig för sina lyckligtvis ofta mycket ansedda fabriker. I verkligheten ser maten — åtminstone i de amerikanska genomsnittshemmen, helt vanlig och ganska enkel ut.

Om man frågar en förmögen amerikansk husmoder ur medelklassen, om hon tycker om att laga mat, skall hon i nio fall av tio ärligt säga ifrån att det gör hon *inte*. Men hon skulle kanske genast tillägga, att hon tycker om att bjuda på god mat vid ett vackert dukat bord. Denna goda mat är kanske också i nio fall av tio tillagd av en svensk, "skandinavisk" eller möjligen irländsk kokerska. Ty det egendomliga faktum råder, att i Amerika, den prima råvarans och det goda och bekväma halv- och helfabrikatets förlovade land, föredraga landets kvinnor andra göromål än att stå vid spisen. Vilket icke hindrar, att när de någon gång kommit dit, de också frambringa trevliga och smakliga ting.

Den bästa infödda, amerikanska kokerskan anses åtminstone i sydstaterna och i en del av de mera fördomsfria nordiska staterna, *negressen* vara. Särskilt om hon är gammal, kan hennes kokkonst vara helt enkelt underbar, när det gäller en mängd speciella anrättningar. Ingen kan steka en "chicken" så ritualmässigt, eller göra så läckra majs-kakor eller spröda, smältande och ljuvliga pajer, som gamla Susan-Ann, Mammy Jemina eller Aunt Mirandy, där de, glada och tjocka, i brokiga kattunsklädnader och blandvita snibbar över det gråsprängda ullhåret, snabbt och behändigt syssla omkring sin spis. — Under senare årtionden ha, särskilt i Californien och de större städerna, en mängd japaner och kineser slagit sig på matlagning. De taga anställning i goda medelklasshem, ofta som *general servant* (ensamjungfru), utföra sina sysslor tyst, snabbt och väl, och laga i de allra flesta fall en utmärkt god mat. Men, i motsats till sina svarta yrkessyster, hålla de sina recept strängt hemliga, och det är mycket sällan som husets fru eller en eventuell medtjänare av annan ras, kan lista ut vari ingredienserna till en smaklig anrättning bestå och huru dessa sinsemellan äro avvägda och blandade av den gule, hemlighetsfulle tjänsteanden.

Lvckligtvis äro andra personer, såväl husmodrar — hel- eller halvamerikanska — som professional cooks och general servants — vita och svarta — mera medelsamma och lära gärna ut sina små och stora hemligheter. Ett urval av dessa skall nästa gång meddelas på Iduns hushållssida. I. H.—DT.

IDUNS KÖKSALMANACK.

SÖNDAG. *Frukost*: Prinsesskotletter, potatis; smör, bröd, rädisor, kaffe eller te, vetekaka. — *Middag*: Svampsoppa med ostsmörgåsar; fårstek med potatis, blomkål, morötter och gurka, plommonpaj.

MÅNDAG. *Frukost*: Fattiga riddare med lingon; smör, bröd, ost, kaffe eller te; skorpor. — *Middag*: Kall fårstek med potatis- och grönsallad varmt äppleris med mjölk.

TISDAG. *Frukost*: Bräckt korb med potatis; smör, bröd, tomater; kaffe eller te, skorpor. — *Middag*: Strömmingsflundror med stuvad blomkål, potatis; kall chokladpudding med vispad grädde.

ONSDAG. *Frukost*: Dillsill med nykokt potatis; smör, bröd, ost, kaffe. — *Middag*: Pudding av köttrester och ris (rester av fårsteken) med svampsås och potatis; äpplekompost och gräddmjölk.

TORSDAG. *Frukost*: Stekt stångkorb med potatis och inlagda rödbetor; smör, bröd, rädisor; kaffe eller te, skorpor. — *Middag*: Imiterad kejsarsoppa med äggklyftor; äppleplättar.

FREDAG. *Frukost*: Kokt salt sill med hackat ägg och smält smör, potatis; smör, bröd, ost, kaffe eller te, skorpor. — *Middag*: Köttbullar med svampsås, potatis; äpple- och päronsoppa.

LÖRDAG. *Frukost*: Skinkomelett, stekt potatis; smör, tomater, kaffe eller te, skorpor. — *Middag*: Kokt torsk med enkel hollandaisesås, potatis; fruktpudding.

RECEPT.

Prinsesskotletter (för 6 pers.). 4 hekto malet kalvkött, 2—3 kokta potatisar, 1 ägg, 2 msk. smält smör, 2 msk. stötbröd, 3—4 msk. gräddmjölk, 1—2 msk. hackad persilja, peppar, salt. — *Till stekning*: 1½ msk. smör.

Det malda köttet blandas med smöret och stötbrödet vilket senare förut fått svälla i mjölken samt det vispade ägget. Potatisarna rivs och tillsätts jämte persiljan och färsen avsmakas med kryddor. Den formas till kotletter, vilka överhackas med knivryggen och sedan stekas vackert gulbruna i det brynta smöret. Pannan urvispas med litet buljong eller vatten, tillsatt med köttextrakt, och såsen hålles över de på ett varmt fat upplagda kotletterna.

Svampsoppa (för 6 pers.). — Omkr. 1 lit. rensad, finskurad svamp, 1 rödlök, 1 morot, 3—4 kvistar persilja, omkr. 2½ lit. vatten, 1½—2 msk. smör, 3 råkade msk. mjöl, peppar, salt, socker. — *I sopp-skålen*: 1 äggula, 2—3 msk. tjock grädde, (1 msk. madeira).

Den väl rensade och sköljda svampen (helst olika sorter) skäres i små bitar och sköljes väl. Den påsättes med vattnet och löken, moroten och persiljekvistarna iläggas. Soppan får under lock sakta koka tills buljongen har utpräglad svampsmak, eller omkr. 2 tim., då den silas. Smör och mjöl fräses ljusbrunt, och buljongen påspädes småningom under vispning. Soppan avsmakas med kryddor, varvid socker, och då gärna brynt sådant ej får uteglömmas. I soppskålen vispas äggulan med grädden, och soppan dithålles under stark vispning. Helt litet madeira eller sherry tillsättes om en brytning önskas i smaken.

Pudding av kött och ris (för 6 pers.). — 1½—2 del. risgryn, 1 lit. mjölk (eller hälften mjölk och vatten), ½ lit. kokt eller stekt hackat kött (rester av söndagens fårstek), 1 rödlök, 1 msk. smör, 1—2 ägg, salt, vitpeppar, omkr. 1 kaffekopp buljong eller överbliven steksås. Risgrynen sköljas och få koka mjuka i vätskan, varefter de upphållas och få svalna. Rödlöken finhackas och brynes ljusbrun i smöret tillsammans med det finhackade, men *ej* malda köttet. Blandningen får fullständigt kallna, innan den lägges till risgrynen. Det vispade ägget tillika med buljongen iblandas och massan avsmakas med salt och kryddor. Den fyller i en smord och brödbestörd elffast form, och beströms med 1—2 msk. stötbröd. Om så önskas fördelas ½—1 msk. smör i små flockar över ytan. Puddingen gräddas i god ugnsvärme ¾—1 tim. Serveras med stek- eller svampsås eller också med skirat smör.

Imiterad oxsvanssoppa ((för 6 pers.)) — Benet av söndagens fårstek, 2 morötter, 1 palsternacka, ½ kålrot, 1 purjolök, 1 rödlök, 1 tsk. socker, omkr. 3 lit. vatten, 2½ msk. smör, 3—3½ msk. mjöl, salt, vitpeppar.

Stekbenet hugges i små stycken och brynes tillika med de sönderskurna rotsakerna och lökarna i en del av smöret. Efter en stund tillsättes sockret, varigenom det brynta får vacker färg, men måste

(Forts. sid. 943.)

TÅRTOR och KAKOR

bli bäst med "RUMFORD" nitidens förnämsta bakpulver. Giv akt på namnet samt den vita o röda etiketten.

ETT ZOOLOGISKT STANDARDVERK

BREHMS DJURENS LIV I FULLSTÄNDIG SVENSK UPPLAGA.

INGENTING STORT PÅ DET MÄNSKLIGA vetandets område skapas utan strid — denna gamla, ständigt bekräftade sanning fann sin tillämpning också på Alfred Edmund Brehm, den store tyske naturforskaren, vars verk "Illustriertes Thierleben" blev den mäktiga grundsten på vilken en senare tids zoologer inom skilda fack fullföljt hans vetenskapliga livsbragd.

En hans biograf berättar hur man angrep hans arbeten, kallade dem en okritisk sammanställning av jägarhistorier och påstod att han skjutit över målet i sin strävan att fixera djurarters sinnelag och andliga förmögenheter.

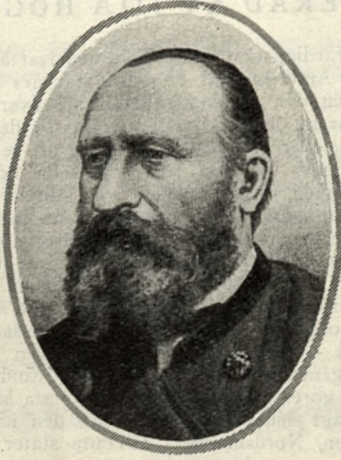
Brehms avsikt med sina djurskildringar var att skapa en populärvetenskaplig zoologi, att på samma gång han beskrev djurarternas byggnad och levnads-sätt låta läsaren erfara något av naturens vishet och storhet genom att framhålla olika yttringar av djurens själsliv. Den ofantliga spridning som hans verk rönt över hela den bildade världen vittnar också om att han nått sitt mål.

I slutet av 1870-talet utgavs en svensk upplaga av Djurens liv; men vilka upptäckter och omvärderingar har icke den zoologiska forskningen åstadkommit sedan dess. Främst kanske i vad det gällt att bestämma betydelsen av djurens andliga förmögenheter.

Den nu under utgivning varande nya svenska editionen utgör en av intendenten för Skansens naturvetenskapliga avdelningar dr Alarik Behm med bistånd av ett antal framstående svenska zoologer, professor Alb. Tullgren, dr Lars Gabriel Andersson, docenten Adolf Pira och professor Einar Lönnberg, verkställd översättning och bearbetning av det tyska originalets fullständigt omarbetade och tillökade fjärde upplaga.

Av det imponerande arbetet ha hittills utkommit tre band som alla behandla däggdjuren. I det första bandet möta vi apor, halvapor och slidhornsdjur. Det är en sällsam värld, full av egendomliga sensationer och blixtniska avslöjanden av djurens livshemligheter, som uppenbaras för läsaren, därför att texten med all sin anatomiska och jämförande exakthet städes lämna rum åt djurens så att säga inre historia. Det är vetenskaplig orientering av forskare som icke nöja sig med att ge fenomenens ytterlinjer utan söka klarhet om djurens många uttrycksmöjligheter från födelsen till dödsögonblicket. Om gorillan läses exempelvis hur denne skogens jätte har något mycket mänskligt över sig. "Hon bär frukter till den gamla vid trädet sittande hanen och lägger dem vid hans fötter, och han å sin sida lägger sina långa armar om hennes hals och skalkas med henne i brummande och skrikande toner, som stundom klinga likt skratt. När flugorna bli honom för besvärliga, bryter han ofta av kvistar, som han håller i handen då han går och med vilka han fläktar sig." Här kan icke bli tal om efterhärming av människan, eftersom iakttagelsen gäller ett djur i fritt tillstånd.

Rörande är skildringen av den fångne schimpansen, som opererad för en halssvulst, vilken förorsakat honom svåra plågor, räcker läkaren sin stora hand och omfamnar sin vaktare.

Alfred Edmund Brehm.

Avdelningen boskapsdjur, är en skildring som öppnar ståtliga perspektiv över så gott som de fem världsdelarnes behornade djurliv, ur vilkas varierande stammar våra nyttiga husdjur, kor, oxar, hästar, får och getter framgått.

En mäktig verkan gör skildringen av steppboskapsens i Öst-Afrika bevattning. Hjordarna där samlas nämligen en gång om dagen till ett antal av 60,000 djur, stora och små, på ett visst område kring brunnar grävda i en dalbotten, för att släcka sin törst. Anblicken av dessa turvis sammanströmmande djurhåror som trängas kring de livgivande brunnarna lär vara överväldigande. Komma vi så till alpvärldens fauna, är det främst gemsen med sin underbara vighet och klokhet, då det gäller att vandra över jöklar och uppför de otillgängligaste bergssluttningar som fångar intresset. Hans anpassningsförmåga, skarpa luktsinne och instinktiva drag-

Spökdjur, en egendomlig art av apsläktet.

ning mot gletscherns vidd och ensamhet ger åter belägg för visheten i naturens anordningar.

I den smidiga gasellen med "lyrformade horn och granna, stora, milda ögon" ha vi ett öknens adelsdjur med det goda sinnelaget, medan lejonet är rovridaren, för vars majestätiska rytanden genom ökenstillheten alla andra djur darra och fly.

I det andra bandet upptagas partåiga och udda-tåiga djurarter, snabeldjur, klippgrävlingar, sirendjur, valar och sälar. Och alltjämt fortlöper skildringen på två parallella linjer: den vetenskapligt beskrivande och den populärt berättande. Man kan slå upp ett kapitel var som helst, det om flodhästen till exempel eller det om elefanten, den förra jätten lika fruktansvärd till sin natur, en vild försvarare mot människan av sin kropps skatter, det utmärkta köttet och de elfenbenet i vithet och hårdhet överträffande tänderna, som den senare from i sin kraft och människans lydige tjänare — båda tecknade med ett alltigenom fångslande liv.

Ett roligt inslag i denna mångfald av djurkaraktärsticker utgör kapitlet om delfinerna, som med skäl kunna kallas havets humorister. Det heter: "Varje sjöman blir glad då han får syn på en så kallad "skola" eller skara delfiner. Ordnade i ett långt och relativt smalt tåg ila de glada resenärerna genom havet; med hurtiga språng och med en snabbhet som gällde det en kapploppning rusa de fram. Flera meter högt kasta sig de glänsande kropparna i en båg upp i luften och falla sedan huvudstupa i vattnet, samt skjuta ånyo upp, ständigt upprepande leken. De mest övermodiga i skaran slå volt i luften, varvid de vifta med stjärtfenan på ett urkomiskt sätt, andra kasta sig pladask på sidan eller på ryggen." Som skarpaste motsats till denna skildring står framställningen av valfångsten i de nordliga haven — ett sorgespel som i vildhet och ohygglighet mäter sig med människans mordraseri i krig.

Det tredje bandet innefattar rovdjurens mäktiga serie vartill sluter sig en avdelning av de för allmänheten nästan obekanta ordningarna Xenarthra, omfattande Bältor, Myrslokar, Sengångare, ävensom Myrkottar och Jordsvin.

Det skulle föra oss för långt att ytterligare ingå i detalj om detta förträffliga och enastående zoologiska verk. Vare det nog sagt att det genom sin av vetenskapliga auktoriteter genomarbetade, utvidgade och korrigerade text samt genom en populär skildringskonst utgör en boksatt, som ej bör saknas i något bildningssökande svenskt hem. Även illustrativt lovar denna upplaga av Brehm "Djurens Liv" att bli ämnet värdig. Verket, som utkommer i 15 band i smakfull halvfransk bindning till ett pris av 35 kronor pr band, blir försett med cirka 2000 avbildningar i texten, mer än 500 planscher i flerfärgstryck — däribland efter konstverk av svenska djurmålare såsom Liljefors, Tirén m. fl. — etsningar och träsnitt samt kartor. Förläggare är Aktiebolaget Familjeboken, som i och med verkets värdiga utgivande fullföljer en sann kulturgärning.

S. E.

Kaukasisk tur.

Jaguar i kampen för tillvaron.

CRÈME DE CHOLEPALMINE

Antiseptiska hudmedel, säljes å apotek, av parfym-, speceri-, sybehörs- och färghandlare, perukmakare m. fl. i tuber à Kr. 1.— och 60 öre.

MÖBLER

Vackra modeller.

Bästa utförande.

CARLSSON & REICKE, Möbleringsaffär

Etabl. 1891

Sibyllegatan 19 - Stockholm.

Etabl. 1891

DET NYA HÖSTMODET

En av de fräpantaste nyheterna på Meeths mannekänguppväsning var denna mörkbruna duvetine-kappa, som har skärp och ärm-uppslag av rosor, arbetade i tyget, och som för övrigt är garnerad med ett mönster av knutar, utförda i själva stoffet. Obs.! kappans längd!

En dansklänning för unga flickor i vit crêpe och vit broderad chiffon.

Samtliga modeller fotograferade hos Meeths.

En stilfull aftenklänning i vit crêpe med broderier i svart silke och svarta glaspärlor och svarta chiffonärmar. Hatten är av vitt siden arbetat i den nya teknik, som kallas matelassé, och fodrad undertill med svart.

En modärn trolleurkostym: bredrandig yllekjol i grått och brunt, silvergrå jacka med skunkkanter och en lustig toque i grått och brunt ullgarn.

Denna praktiska och vackra resdräkt består av rullig yllekjol i grönt och brunt och brun läderjacka med rutiga uppslag och knappar. Resmössan, som går ned i nacken som en holländsk hätta, är också av brunt skinn.

Denna kappa i mörkblått ylle, upptill garnerad med svart och kantad med amerikansk opossum, visar den nya linjen med det blusaktiga överfallet ovan skärpet.

Beskrivning på det nya höstmodet se nästa sida.

En effektfull aftenklänning i djupsvart crêpe marocain med silverbroderier. Även den stora hatten är hällen i årets modefärger, svart och silver.

Välluktande, bländande vit tvätt erhålles med KRISTALLIN TVÄTTMEDEL

från OLJEFABRIKS A.-B. UNION - MALMÖ

FÖRUNDRINGAR. EN MEDITATION AV DEN INBITNE

EN STOR TÄNKARE HAR SAGT, att förundringen är vishetens begynnelse och filosofiens fader eller kanske moder. Naturligtvis menade han icke häpenheten hos bonden, som för första gången får se en elektrisk spårvagn och undrar, hur i all världen den kan gå utan hästar. Än mindre tänkte han på skvallersystemens intresserade undran, vilken yttrar sig så: »Men var tar frun Dnochden pengar ifrån, som kan klä sig så elegant. Dom säger etc.» Ej heller ligger det någon filosofisk »an-stoss» i läsarpredikantens eller den folkliga pedagogens fallande i förundran över telegrafan eller telefonen. De duga på sin höjd till led i det skäligen enkla teleologiska beviset för Guds existens.

Nej, men Görlitz-skomakaren Jacob Böhme var på rätt stråt, när han följde solstrålens reflexer i en kopparkastrull och på den vägen undfick driften att söka sig fram till alla tings väsen och ursprung. Jag behöver inte säga, att vi moderna inte ha tid att sitta och förvåna oss över Bells uppfinning eller över kopparkastruller. Men likafullt är det en genant sanning, att vi förundra oss alldeles för litet. Vi äro helt enkelt för bortskämda med vetenskapliga och tekniska under, att vi upphört att tänka. Därför är det också så och så med vår vishet och vår filosofi.

Emellertid har jag lovat att göra bot och bättring, och just nu sitter jag och faller i förundran över något så guttaperkatorrt som en lista över personer, som anmält sig till deltagande i en bilkortège, över bilägare och gentlemannachaufförer sålunda. Jag var en gång bror med en bankdirektör, det högsta jag då visste, och tänkte cyniskt begagna mig av bekantskapen. Men jag fick aldrig tala med honom, och det avslagna papperet överräcktes till mig genom en vaktmästare. Nu är bankdirektören f. d. och finns naturligtvis inte med på listan över gentlemannachaufförer.

NU ÄR ÅTER DEN TID INNE, DÅ MANNEKÄNGERNA på vickande höfter skrida omkring i modsalongerna för att visa sina medsystrar, hur de böra vara klädda i vinter. Meeths började raden av modeföreläsningar och det var en fulltalig och intresserad dampublik, som såg det nya modet sväva in i Stockholm till tonerna av den oundvikliga "Å så kommer där en gosse" och annan synkoperad musik. Efter en stund konstaterade vi litet var, att några egentliga chocker ger oss inte modets gudinna i år. Linjen är i stort sett densamma, med den skillnaden, att midjan på en del modeller åker så långt den kan utan att sammanfalla med knävecket och att kjolen förlängts till fotknölna. Ja, den tid tycks nu vara all, då det var omöjligt att på kjollängden skilja mormor och dotterdotter åt. Ty nu är det bara backfischen, som visar smalbenen under sin korta dansklänning eller gatkjol.

Varje säsong har ju sina favoritfärger, fastän den förnuftiga kvinnan givetvis ignorerar dem alla, om de inte klä henne. I år är det de bruna nyanserna, som stå högst i kurs: beige, guldbrun, höstlövsfärgen, hasselnöt, kastanj, mahogny, läderbrunt, choklad. Dessutom en del mörkröda schatteringar, kungsblått, ljusgrått, syrérfärgen, den speciella milda gröna ton, som brukar kallas resedagrönt, samt kombinationen svart och silver. Den senare får dock väljas med fin smak för att ej verka bårtäcke.

De rika broderierna, som för ett år sedan förekommo så ymnigt, ha nästan försvunnit från klän-

Somliga straffa gudarne genast, som fader Homeros säger.

Men den stolta listan är mycket intressant i alla fall och ger ett porträtt av tiden, just därför att den icke upptar en enda bankdirektör. Låt mig nu att börja med avskilja majoriteten, som består av grosshandlare, »direktörer» och en och annan generalkonsul. Jag gör det icke av något slags ringaktning, men jag behöver dem icke i min lilla undersökning, i ty att deras därvaro — på listan — icke väcker min förundran, i varje fall icke den förundran, som är vishetens begynnelse samt filosofiens fader och moder. Men låt mig syna de andra i sömmarna, dem som på ett eller annat sätt ha med andlig kultur att skaffa. Här inställer sig min första filosofiska förundran, dräktigt av tankar och ofullgånge kunskap. Jag räknar bland bilägarna och ägarinnorna icke mindre än sju av scenens barn. Detta skulle aldrig ha kunnat inträffa för tio eller ens fem år sedan. För att inte tala om den inte alltför avlägsna tid, då skådespelare utgjorde ett proletariat och man föraktfullt kallade dem »histrioner».

Detta är underbart. Jag vet i hela min bekantskapskrets ingen, som icke äter, dricker och sover upp allt vad han tjänar, och så möjligen har litet över till att vända kläder. Men nu skulle jag hellre vilja vara bror — och syster — med en aktör resp. aktris än med en bankdirektör. En person, som bara på sin konst tjänar så mycket utöver livets nödtorft, att han kan hålla sig med en lackerad stinkstänkstänka, är en anakronism och ett Herrans under. Såvida inte...? Jag borrar åter mitt grubblande huvud ned i namnlistan och finner, att av de sju histrioniska bilägarna är 1 filmdiva och gift med en filmregissör, 1 filmdiva och gift med en hovfotograf, 1 teaterägare, 3 filmregissörer och 1 revyförfattare. Saken är klar som korvspad: film och revy, revy och film äro de gyllene

pinnarna i den konstens stege på vars översta plattform vinkar en Mercedes eller en Horch. Och de store döde, en Torslow, en Hjortzberg, en Swartz, de båda Almöfarne — damerna icke att förglömma — skulle aldrig, ifall de levat nu, ha kommit med i den gentila bilkortègen. Ty de skulle icke ens med svältens tumskruvar ha förmåtts att spela film eller revy.

Så är den förundringen snabbt expedierad. Den nästa inställer sig inte ens. Åter dyker jag ned i namnlistan och fiskar upp två stora förläggare. Men ingen författare! Ack, det är alldeles, som det skall vara. Som det alltid varit. En diktare skall icke blott icke ha automobil. Utan han bör fäkta i sitt anletes svett för att tillföra sin kropp det nödiga antalet kalorier, vilka krävas som substrat för hans andes evolutioner. Han skall pinas som de olyckliga i Phalaris ox, ty jämmern vandlas om till söt musik i tyrannens öron — se Kierkegaard! Därför är det så vist inrättat, att Apollon, sångens gud, flyger fram i sin gnistrande char, en föregångare till förläggarens Mercedes, medan herrarna med gnistan larva bredvid i fransiga brallor. Därför doftar hela vår litteraturhistoria av gäldstuga och dåliga affärer, medan de döda skaldernas verk ofta inte kunna fås för pengar. Lidner och Bellman, Tegnér och Stagnelius, Almquist och Atterbom, Strindberg och Fröding — mer eller mindre fattigglappar allesammans, vilka aldrig skulle ha fått komma med i en bilkortège som gentlemannachaufförer. Möjligen skulle de ha fått stå vid vägakanten och tagit emot grindslanten, när förläggarens bil emusat förbi.

Men det är precis som det skall vara i ett land, där man hellre lägger ut 6,50 för en halv punsch än köper en diktbok av en skald. Av en levande skald nota bene. Med de döda är det en annan sak. Deras verk gå till hundratals kronor, och man slåss om dem på bokauktionerna. Orfei döda drängar, som mala pengar...

enda olikheten är att jackan, som i fjol var helt rak, nu blusas lätt över höftskärpet, och metallkedjorna om höfterna ha kommit ur modet.

Och hattarna? Ja, om dem kan inte ens den grinigaste kvinnohatare säga något ont. Och damerna själva se vid första ögonkast, att de äro "bedårande, som en dröm"... Stora, vidbrättade capeliner av sammet eller siden, ljuva picturehats, som bukta sig som en klädsam ram kring ansiktet, raffinerat enkla i linjerna och mycket obetydligt monterade. En stor hatt i svart panne är framtill garnerad med två rosor i matt silver, genom en annan svart sammetshatt har man stuckit in ett par långa smala silverpennor. En resedagrön sammetshatt är matelassé och har brättet uppslaget framtill, några ungdomliga hattar äro helt gjorda av tyngrengor, som flätas i varandra. Till sportdräkterna gjorde de små läderhattarna i rött eller andra kulörer en god effekt.

Meeths hade också kommit på den tanken att låta några småflickor agera mannekänger, ett experiment, som dock var föga lyckat. Smättingarna, som vickade omkring på styva ben, gjorde sitt bästa, och den minsta keruben, som kunde vara 5 år, hade till och med en silverring att vrida på: hon hade alltså även lärt in denna typiska mannekänggest. Men barn höra inte hemma på modeuppvisningar, låt dem därför få stanna i sin barnkammare! Allra helst som ingen, inte ens den svagaste mamma, skulle ha blivit lockad att köpa de "créations", smättingarna paraderade med.

MIDINETTE.

Det nya höstmodet.

ningarna, på sin höjd ser man pärlbroderier på aftontoaletten och ett sparsamt metalltrådsmonster på en eftermiddagsklänning i mörkt ylle eller crêpe med chiffonärmar i någon röd eller grön nyans. I stället arbetas själva tyget till de mest olika mönster tills det blir matelassé ("madrasserat") som termen lyder. Man såg t. ex. hos Meeths en syrérfärgad aftontolett av crêpe, som var matelassé, stora sammetshattar, arbetade på samma sätt, kappor i matelassé o. s. v.

För aftonklänningarna väljer man någon av de redan i fjol populära sorterna, crêpe de chine, crêpe marocain, brokad eller sammet, vilket senare i vinter blir ofantligt modärnt. För gatan någon duvetine eller yllebrokad, smyrnabrokad som facktermen lyder. Dessa brokader finnas i en mängd större eller mindre upphöjda mönster och i regel i två färger, t. ex. grått i två nyanser, grått på resedagrön botten, grått på kungsblått, vitt på svart. De stormönstrade tygerna lämpa sig bra till långa kappor, kantade med pälsverk, de med mindre mönster väljas gärna till jackor och promenaddräkter. Men nu liksom förra året kombinerar man gärna en ungdomligt-käck gatdräkt av bredrandig eller storrutig yllekjol och en lång jacka av päls eller annat tjockt stoff. Den

VÄGGLÖSS
utrotas med **Cyanvätegas**.

Riks. 237 10.
Allm. Söder 335 52.

KACKERLACKOR
utrotas med **Kackerin**.

Begär prospekt och intyg. Sveriges största firma inom branschen är

DESINFEKTIONS-AKTIEBOLAGET HYGIEN
BRÄNNKYRKAGATAN 3. STOCKHOLM.

RÅTTOR
utrotas med **Rattoxin**.

Telegramadress:
DESINFEKTION.

INTELLIGENSMÄTNING OCH YRKESVAL

PSYKOTEKNIK KALLAS EN FORSKNINGSRIKTNING, som strävar att tillämpa fysiologiska och psykologiska fakta och forskningsmetoder på lösningen av tekniska uppgifter, i industri, hantverk och handel, och även yrkesutbildning. Man skulle vara böjd att tro, att mänskligt arbete skulle ha blivit så ekonomiskt och mänskligt fördelaktigt organiserat som möjligt. Men den tekniska utvecklingen, som väsentligen drives framåt av konkurrensen, har under de senast förlutna årtiondena övervägande ägt rum genom elimination av den mänskliga arbetskraften, och införande av högeffektiva maskiner. På vissa punkter har den utvecklingen nu kanske gått så långt, att någon större effektivitetsstegring på den vägen knappast står att vinna. Man har därför börjat se sig om efter nya möjligheter. Man har funnit dem bl. a. i en rationell organisation av tillverkningen: i försök att sätta rätt man på rätt plats, att finna mer praktiska metoder för utförande av arbete, att finna slag av varor och nyttigheter, som bättre än de hittillsvarande förmå att fylla — och väcka — behov. För dessa trenne sistnämnda uppgifter är det, som amerikansk, engelsk och tysk industri och sportväsen samt handel börjat anlita experter från den experimentella psykologien.

Rörelsen har vuxit mycket i omfattning sedan programmet först formulerades för den stora publiken av den tysk-amerikanska psykologen Münsterberg 1912. Ämnet har redan en professur vid tekniska högskolan i Berlin, en docentur vid tekniska högskolan i Hannover, ett Nationellt institut i England, laboratorier i många skilda länder, bl. a. i Tschekoslovakiet, Rumänien, Australien etc. De tyska statsjärnvägarna ha tvänne laboratorier, i Dresden och Grunewald, den tyska armén ett i Berlin, det tyska telefonväsendet ett därsammastädes o. s. v. Och den stora tyska statsorganisationen för yrkesvägledning för ungdom, som lämnar skolorna, samarbetar — i större eller mindre utsträckning — med provinsiella psykotekniska institutet i Halle, Hannover etc. Många av de största mekaniska verkstäderna och fabrikererna såsom A.E.G., Krupps i Essen och andra ha

Tremometer ("darrningsmätare"). Ett metallstift (två synliga å bilden) skall införas i hål och föras genom öppningar av olika dimensioner i den uppstående metallplattan till ett visst djup utan att stiftet kommer i beröring med metaller. Så fort detta sker, slutes en ström, en klocka ringer och felet anmäles på detta sätt. (Uppgives eliminera starka cigarettökare!)

VID HANTVERKSUTSTÄLLNINGEN i Stockholm håller professor G. A. Jaederholm i dessa dagar en serie föreläsningar i psykoteknik. På Iduns begäran har professor J. här nedan lämnat en kortfattad redogörelse för vad det nya ämnet, som det nu talas så mycket om inom pedagogiken, innebär. Bl. a. påpekar han, hur här kan öppna sig ett nytt arbetsfält för kvinnor.

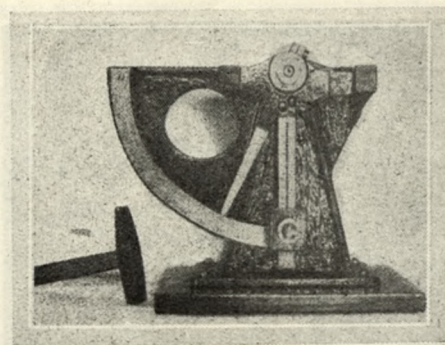
egna undersökningsinstitut. Bland de främsta forskningsinstituterna märkes Carnegie Institute of Technology i Pittsburg Penn. U. S. A. Vad som givit denna forskningsriktning den starkaste impulsen till utveckling har varit det vidsträckta bruk, som de kämpande arméerna under det stora kriget, särskilt Tysklands och Amerikas, hava funnit för speciella psykologiska undersökningar. Flygare och undervattensbåtar lokaliserades genom hörselapparater; yrkesskickliga specialister av behov för en armé i fält uttogos i tusental genom särskilda psykologiska prov i de amerikanska övningslägren o. s. v. I den amerikanska arméns fredsutbildning ingår lärandet av vissa yrken; armén håller där på att förvandlas till en yrkes- och folkhögskola.

Ett bland de tydligaste resultaten av denna forsknings hittillsvarande utveckling har varit insikten om, att valet av rätt man för rätt plats bör sätta in i själva yrkesutbildningen. Genom att till detta skede förlägga en väsentlig del av de psykotekniska undersökningarna har man varit i stånd att åt de i ett yrke inträdande lärjungarna och unga arbetarna anvisa de arbetslag, för vilka de framför allt ha fallenhet, utan att något urval eller avskedande behöver äga rum, och samtidigt har man uppfunnit starkt tids- och mödöbesparande utbildningsmetoder. Hos Krupps i Essen har överingenjör Friedrich reducerat utbildningstiden för vissa arbetslag med $\frac{2}{3}$ av den hitintills brukliga tiden, alltså till $\frac{1}{3}$ av densamma. Huvudmedlet består i byggandet av särskilda (mycket billiga) övningsmaskiner, vid vilka yrkets olika arbetsarter inläras utan att t. ex. dyrbart material förbrukas. Vid tekniska högskolan i Berlin, hos professor Moede söker man med hjälp av prov på ögonmått, händighet, förmåga att tänka tekniskt (åskådligt och praktiskt) utvälja sådana ungdomar, som särskilt lämpa sig för verkstadsarbete. Över hela världen känner man den amerikanske byggnadsingen-

jören Gilbreths metoder att spara möda och tid vid murningsarbete. Sedan länge består i Boston, under en Mrs. Princes ledning, en skola i försäljningsteknik för biträden i varuhus, och numera giva åtminstone 150 varuhus i Förenta Staterna själva sådan undervisning åt sina biträden genom s. k. "educational directors" (i stor utsträckning damer med college-utbildning), vilka själva utgått från Mrs Princes "seminarium" för sådana. Här öppnar sig ett stort fält, för vilket kvinnorna synas äga alldeles utomordentlig fallenhet. Under de båda sista åren har psykologisk undersökningsmetod under ledning av Mrs Bregmann införts för den lämpliga fördelningen på olika avdelningar av inträdande personal hos R. A. Macy, ett av de största varuhusen i New York. Men även försäljningstekniken för engros-handel och livförsäkringsförsäljning studeras ingående, bl. a. vid Carnegie-institutet i Pittsburg. — Metoderna att åstadkomma en både ekonomiskt förnuftig och synnerligen effektiv annonsering studeras dels av universitetspsykologer, men även av åtskilliga av de privata annonsagenturerna i New York och annorstädes samt av egna organisationer av reklamföretag och reklamchefer o. d.

Vid de föreläsningar över psykoteknik, som skola hållas i samband med Hantverksutställningen i Stockholm, komma särskilt de nya metoderna för placering och tidsbesparande upplärning av lärlingar och unga arbetskrifter att demonstreras, försäljningstekniken i detaljhandeln och sådana kapitel ur psykotekniken över huvud att framställas, vilka kunna äga betydelse ur hantverkets synpunkt. Benjamin Disraeli — lord Beaconsfield — plägade visserligen att påstå, att "den praktiske mannen är den, som upprepar sina föregångares misstag i slentrian och tradition", eller något dylikt. Men just inom praktisk verksamhet är det nuvarande tidevarvet kännetecknat av sig vidgande vyer, nya strävanden och en sällsynt vakenhet och energi. Det är författarens förhoppning, att psykotekniken skall befinnas hava uppslag att bjuda, ägnade att i någon mån befördra det storartade och energiska arbete, som hantverkets representanter nedlägga å sina yrkens utveckling och förkovran.

G. A. JAEDERHOLM.

"Impulsmätare". Lärlingen slår på a i figuren med hammaren, varvid den lodrätt nerhängande hävstångsarmen med vikten slår ut åt vänster, och tager med sig, så långt den går, den vita visaren. Lärlingen försöker slå flera slag lika starka (dels starka, dels svagare slag). Eller slår lärlingen på a, och vikten på hävstångsarmen flyttas upp och ned, varigenom a:s motstånd mot slaget förändras. Man fastställer, hur mycket motståndet behöver förändras för att han med säkerhet skall urskilja förändring i motståndet.

Årets sista kvartal

står för dörren och därmed nödvändigheten för våra ärade kvartalsprenumeranter att i god tid förnya prenumerationen. Det är även ett ypperligt tillfälle för dem, som ännu ej skaffat sig vårt lands litterärt och aktuellt mest innehållsrika veckotidning, att detta sista kvartal provprenumerera på Idun.

Iduns julnummer

med sina intressanta litterära bidrag av ett antal av våra bästa pennor utgår nu som förut gratis även till kvartalsprenumeranterna.

Äkta Spets- & Sidendépôt

LINNÉGATAN 38

Tel. 77436 2 tr. HISS N:R 19700
Fr. o. m. 1 okt. 1922 ny ad.: Stureg. 6, 2 tr., hiss.

Material till Handarbeten:
LINNE, BATIST, SPETSAR, MOTIV, GARN, MODELLER.

Uppritningar utföras omsorgsfullt.

KVINNOSKÖNHETEN OCH DRÄKTEN

Teatervärlden i 1880-talets Stockholm vimlade av kvinnliga skönheter, och många, som voro med på den tiden, anse, att det fanns mera kvinnlig skönhet då än nu. Här en rad bekanta divor från den tiden: fr. v. Olga Björkegren, numera fru Fähræus, Gurli Åberg, sedermera fru Ulf, Mathilda Grabow, numera grevinnan Taube och fröken Anna Rustan. För våra ögon ser det emellertid knappast ut, som om den tidens kvinnodräkt framhävde bärarinnornas skönhet — tvärtom.

En av 1880-talets mest bekanta societetsskönheter i Stockholm, grevinnan Stephanie von Platen, sedermera grevinnan Wedel. Grevinnan var bekant för sitt mycket personliga, i många dåtidens ögon extravaganta sätt att klä sig.

Denna moderna film-skönhet (Pola Negri) har utan tvivel en mycket raffinerad och klädsam dräkt — men var icke 1880-talets kvinnliga dräkt, trots allt, mera kvinnligt ljuv, rörande och trivsamt?

med fördel använda också som den praktiska arbetsdräkt, som den moderna kvinnan behöver.

Vad gångna tiders kvinnodräkt angår, så ge de här återgivna porträtten av berömda skönheter från 1880-talet och senare en anledning att reflektera över i hur hög grad dräkten sätter sin prägel på de växlande skönhetsidealerna. Vi le nu åt den firade teaterdivans lustiga baret och stora björnskinnskrage, vilka nu för tiden skulle få klä — eller misskläda — på sin höjd en backfisch. Och vi äro ense om att icke heller gilla den sedesamma halvhöga halslinningen (jämför med den djupa décolletén på vår tids mondäne porträtt — den mondäne fotografen klar ju formligen av sina modeller). Trots allt hade dock 80-talets dräkt en kvinnlig mjukhet och finhet, som försvann med det uteslutande flacka, "halv-emanciperade" blus- och -kjol-idealet 20 år senare.

Det har sitt stora intresse att jämföra denna moderna skönhet med en på en gång enkel och raffinerad dräkt, med sin typiska moderna fotografi-pose och sin djärva min med denna sidas andra damer i helfigur från tidigare skeden av kvinnlighet.

En av de mest bekanta skönheterna vid gamla Mindre Teatern på 1880-talet, fröken Emma Thunbera.

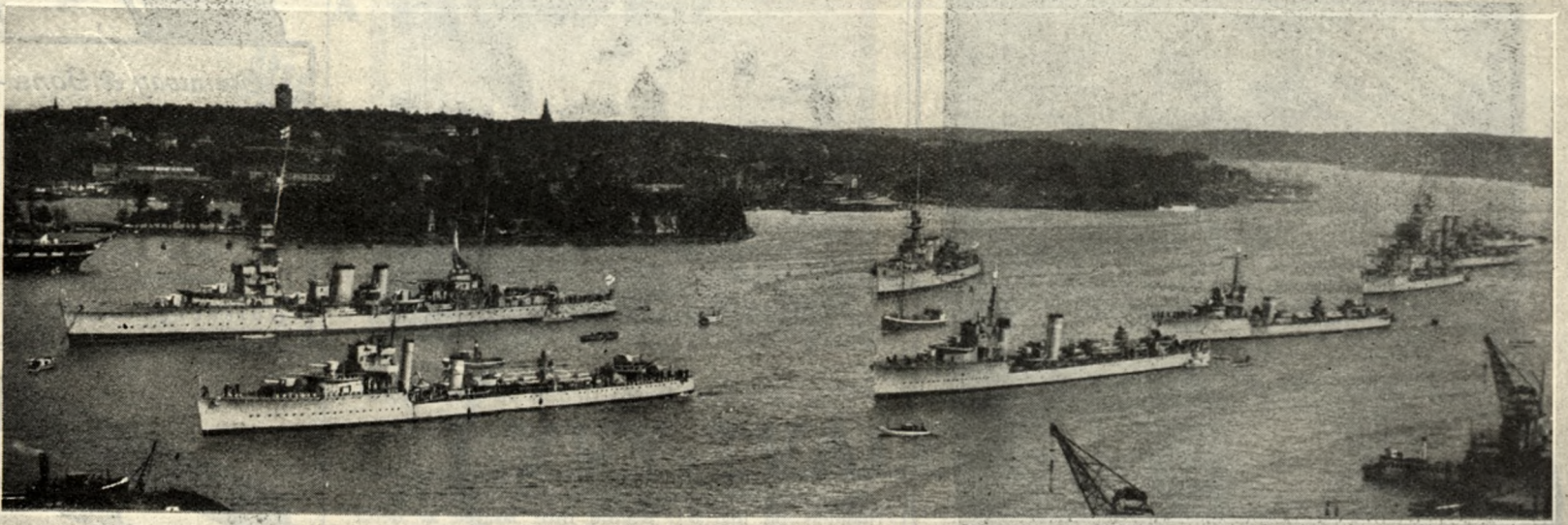

Fru Mathilda Jungstedt i en dräkt, som var modern vid sekelskiftet och som på oss verkar i fruktansvärd grad »blus och kjol».

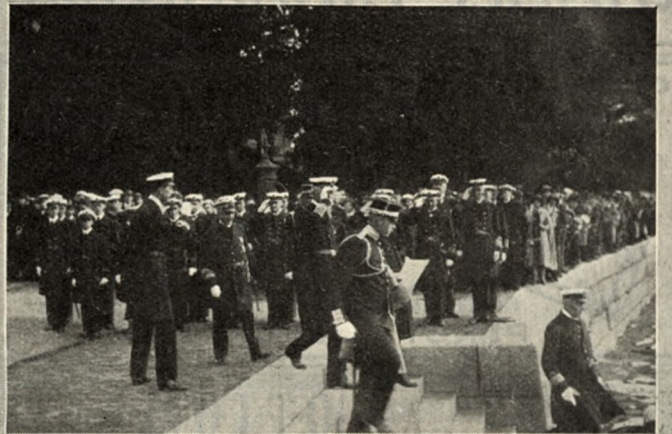
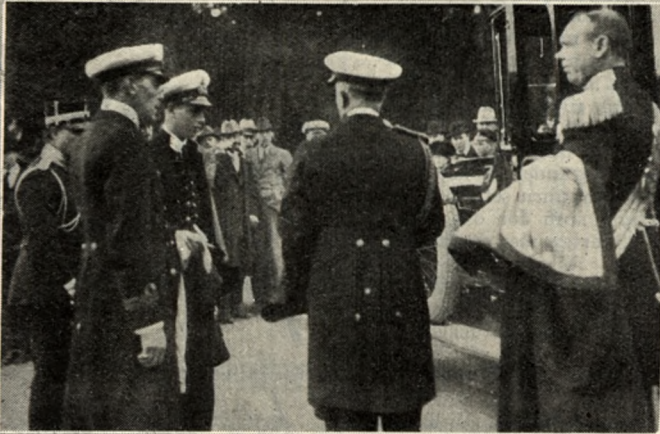
VAD MAN ÄN ELJES MÅ FÖREBRÄ DEN MODERNA TIDEN, SÅ måste man åtminstone vara den tacksam för att den gett oss en så vacker kvinnlig dräkt. Även om vi söka vara strängt objektiva, måste vi erkänna att den har en rad förmåner, som kanske skola rädda den från att i eftervärldens ögon synas så löjlig som kvinnodräkten för en tjugo, trettio, fyrtio år sedan nu förefaller oss: den har enkla linjer, faller bekvämt och naturligt, låter sig

BILDER TILL DAGSKRÖNIKAN

Stockholm har fått ett nytt stort eskaderbesök, det största i år. Det är en engelsk eskader på fjorton fartyg, med prins Georg ombord, som denna gång kommer på visit. Här en bild av eskadern på Stockholms ström — onekligen en ståtlig syn.

Tre bilder från det engelska eskaderbesöket. Från vänster: prins Georg, engelska kungaparets fjärde son, stiger i land för att intaga lunch på slottet. — Kung Gustaf ombord på engelska chefsfartyget. (Foto Modin). — Kung Gustaf stiger ner i slupen, som skall föra honom över.

Jakten Fidra (den flaggspejsprydda båten i mitten) löper in i Karlskrona hamn. I bakgrunden pansarbåten Drottning Victoria och italienske jagaren Martino. (Foto Maja Johanson).

En av våra medarbetare har sänt oss här återgivna "Fidra-kåseri med anledning av Iduns gråt-enquête", som hon kallar det:

UTAN ATT PÅ NÅGOT SÄTT KUNNA komma med någon förklaring, varför man gråter åt saker, som ingenting har med sorg att göra, skulle jag vilja berätta, hur livligt jag påmin-des om Iduns enquête i denna fråga, då jag var med om att i Karlskrona mottaga jakten Fidra, då den återkom från sin världsomsegling! Å, vad tä-

rar! Man grät redan dagarna förut vid blotta tan-ken på att den närmade sig vår hamn — och när jakten bogserad av en jagare, som varit ute och mött den i dimman, gled in genom Karlskrona skär-gård, som då badade i den mest strålande september-sol — ett sannskyldigt triumftåg för övrigt — tätt omgiven av en oändlighet flaggspejsprydda båtar av alla typer, som varit ute och mött — då fanns ej många, som ej i smyg drogo fram en näsduk. Att alla de anförvanter till Fidras besättning, som med-följt jagaren ut, gråto, kan ju rubriceras — om än

ej förklaras — som "glädjetårar" — men någon speciell personlig glädje av världsomseglarnes hem-komst hade ju ej de övriga tusentals människorna. En sällsynt vacker syn var ju det hela — men en vanlig båtparad av liknande utseende hade ju ingen gråt åt.

När flaggspelet på Kungsholms forts signaltorn gick i topp just som Fidra passerade inloppet, och fästningens hela besättning uppradad på vallarna lät höra ett rungande hurra, som kom rullande över vattnet ut mot den av två års strapatser ganska

Tveka ej i valet av tvål

utan köp

Gahns Lanoiatvål

Vår mycket omtyckta
"3/4 kg. ask"

Choklad endast
Konfekt 4:70 kr.
Marmelad per ask
till landsorten fraktfritt 5:20 kr. pr. ask rekommenderas.
PERCY F. LUCK & CO

OTTOMANER

Förmånliga betalningsvillkor.
THORVALD OLSEN, Blecktornsgränd 6, Stockholm
Allm. Tel. Söder 9851.

Bort
med tvättbräda och rotborste vid tvätten. En enkel kokning med Tomtens Tvättpulver gör dem överflödiga, om Ni tvättar enligt bruksanvisningen.

**Giv barnen
Jamaica-bananer!**

Fidras män ta de första stegen på svensk jord.

skamfilade jakten, vars besättning i givakt med handen vid mössan mottog hyllningen — då — ja — handen på hjärtat! Kände inte läsaren av detta just nu något tjockt i halsen? — då snyftades det runt om på båtarna. Enbart aeroplanet, som bringade sitt välkommen hem genom att i låga cirklar över Fidra följa dess färd genom skärgården kunde åstadkomma en eruption i den vulkan vi ständigt tycks bära inom oss.

När Fidra tätt omsvärmad av hundratals båtar ankrat på redan, och människomassorna på kajerna hurrat sig hesa och viftat med sina näsdukar, fördes dessa över lag mot ögonen — och höjdpunkten av den rörelse, som gripit alla deltagarna i denna enastående hyllning — så utom och ovan allt partitagande, varav vår tid är så bitterligen anfäktad, framkallades nog av den unge Fidra-chefens tal vid det högtidligare emottagandet på kajen, då han bl. a. sade om vad Fidra-männen sett först och främst: "Vi ha sett Sverige, som för oss har så många dyrbara minnen, ett Sverige med ett ofläckat, ärorikt historiskt föregående. Vi ha sett Sverige, som i ett av kriget ödelagt Europa tillvunnit sig alltmåra av andras aktning och beundran, vi ha sett ett Sverige till vars ord, uttalade av sakkunniga och framstående män världen gärna lyssnar, när det gäller att hela krigets sår, vi ha sett det Sverige, som ligger utom landets geografiska gränser, men inom tusenden svenskers hjärtan ute i världen. Vi ha fått mottaga många bevis på deras kärlek till sitt gamla fosterland, till vår flaggas färger. Många gånger, när vi stått i begrepp att taga avsked av dem, ha de fattat med båda händerna om vår framsträckt hand och sagt: Hälsa gamla Sverige! Säkerligen gives intet bättre tillfälle att framföra denna hälsning än just nu. Vi äro glada och stolta över att återse vårt land fritt och oskatt." — Då var det inte längre i smyg man torkade sina tårar — en våg av rörelse gick genom folkmassan — och varför? Fosterlandskärlek och stolthet över dem, som kring världen gjort vårt namn aktat, var det väl, som just då framkallade tårar — men vad var det, som kom dem att rinna av ett flaggspele, som gick i topp? Och när vi idag öppnade våra tidningar och

Fidras besättning. I mitten fr. v. U. Thorburn, T. Grill, N. von Rijswijk, befälhavaren S. Tamm, T. Simonsson och godsägare S. Tamm.

- Steinway & Sons -
**Lundholms
Pianomagasin**

Stockholm
Jakobsbergsgatan 39
Göteborg Malmö

Det är skillnad
på
margarin
och
margarin.

Svea Väst
och
Svea Grädd
äro
kvalitetmärkena

STATSRÅDENS
FRU A R

RIKSDAGENS
KVINNOR

HUSMODERS
KONGRESSEN

GAMLA OCH
UNGA

Hurra!
Nu har mamma
tvättat min klän-
ning med

Gummans Flingor.

läste om, vad vi sågo i går — då gräto vi igen —
vi underliga människobarn! Men förklara detta
sjäslivets fenomen, ja, det kan nog ingen — men
i alla fall, är det nog det bästa och mest osjälviska
inom oss, som vid dylika tillfällen tar sig ett spontant
och oemotståndligt uttryck.

ALMA FALK.

Iduns hushållssida.

(Forts. fr. sid. 935.)

man nu flitigt röra i kastrullen för att förhindra
vidbränning. När alltsammans är brunt, påspådes
vattnet, varefter soppan raskt bringas till kokning.
Behöfligt salt samt om så önskas 5-6 kryddpeppar-
korn tillsätts. Soppan får mycket sakta koka 2-2½
tim., varefter den uppsilas och bör nu vara omkr. 2
lit. Återstoden av smöret fräses med mjölet, och när
redningen är ljusbrun, påspådes buljongen under
vispning. Soppan får koka några min. och avsmak-
kas med kryddor och om så önskas, med litet vin.
Serveras med ett halfverat hårdkokt ägg i varje tall-
rik samt med stekta bröstrimlor.

Billig fruktpudding. 1 lit. äpplen, ½ lit. plom-
mon, 3-4 dcl. vatten, 1½ dcl. socker, 1-2 ägg, 2
dcl. stötbröd, 4-5 dcl. gräddmjölk.

Äpplena skalas, skäras i klyftor och få tillika med
de urkärnade plommonen koka med sockret och vatt-
net till ett tämligen fast mos. Äggen och gräddmjöl-
ken vispas och stötbrödet iläggas för att svälla un-
der ett par tim. Därefter iblandas det kalla fruktmo-
set, och massan hälls i en smord och brödbeströdd
form. Puddingen gräddas omk. 1 tim. i ordinär
ugnsvärme. Den kan uppstjälpas i händelse en bleck-
form användes. Serveras med enkel vaniljsås eller
vispad grädde.

KVÄLLAR PÅ PARKETT.

GÄSTSPELET PÅ KUNGL. TEATERN AV
George Baklanoff har bl. a. upptagit den utmärkte
barritonistens favoritpartier *Rigoletto*, *Scarpia*, *Jago*
och *Amonasro* i "Aida".

Hans sångkultur och glansfulla röst tillika med
den intelligent genomförda dramatiska tolkningen
berättiga fortfarande hans rykte som en av samti-
dens främsta operaartister. Som skådespelare äger
Baklanoff en uttryckets intensitet, vilken dock al-
drig överskrider det konstnärligt måttfulla. Hans
Jago ger ett exempel härpå. *Jago* är onskans re-

Höst- och Vinter-

Nyheter

Pälsar
Dräkter
Kappor
Klädningar

Originalmodeller

från kontinentens förnämsta modehus

Meeths

Drottninggatan 63

Tussin
Lagligt skyddat.
Pris 5 kr.
Räcker en mån.

Låt ej slem samla sig i bröstet.

Tussin verkar slemlösande på ett naturligt, enkelt sätt och användes därför med bästa resultat vid fall av slem- bildningar, rassel och slem- stockningar i andningsorganen, således vid astma, lung- o. luftrörskatarr, bronkitter, vid sviter av influensa (förkyl- ning), vid torr- o. hackhosta, kramphosta, rethosta etc.

Begär bro- tusende schyren 85e jämte in- »Om Tus- tyg sän- sin», vars = des gratis.

Bruksanvisning medföljer. Pr postförskott från

Fru Hedvig Lindholm
Upplandsg. 68, Stockholm.

SKO-TERRO Kräm

Ihållande, strålände glans få skodon av Terro. På få minuter putsas lädret skinande blankt, mjukt och smidigt.

Terro försäljes i alla dithörande affärer.

MODESALONGER

öppnas den 23 september 1922

HAMNGATAN 1 A 4 tr. (hiss)

STEN BRUNSTEDT.

Florodofjuälen

Endast den!

PARFYMERI FLORA GEFLE

"Vi spara minst 200 kronor om året,
 ~ MUSTADS BÄSTA VÄXT ~
 och min man märker inte ens på smörgås
 ~ MUSTADS BÄSTA VÄXT ~
 att jag har avskaffat mejerismöret.
 ~ MUSTADS BÄSTA VÄXT ~
 Vad värt nya smör heter kan du
 ~ MUSTADS BÄSTA VÄXT ~
 nog läsa mellan raderna....."

J. Grantz

Tvättpulver "WEBE"

är ingen nyhet — utan ett gammalt beprövat och omtöckt tvättmedel

Begär provpaket från någon av våra butiker.

AKTIEBOLAGET WILH. BECKER STOCKHOLM

presentant, hans lidelse är hans fördärvbringande ränksmideri. Baklanoffs skildring har få grella färger, men just hans beräkande lugn medan han smider och utför sina djävulska planer, verkar med skräckens makt.

Fru *Althéns* Desdemona tjuvar både vokalt och dramatisk. Desdemonas oskuldsrena kvinnlighet utlöser sig i stämmans skira mjuka klang. Föredraget av bönen med det utsökta pianissimot må särskilt märkas. Herr *Ralfs* Otello har Shakespereska mått i sin våldsamma kraft. Sången flyter som en lavaström och spelet bärs av verklig lidelse.

Einar Fröbergs folklustspel "Den 27 augusti", var med Södra teatern spelat ut sitt andra svenska program för hösten, har förtjänsten av gott humör och några roliga figurteckningar, fast ämnet är den ända till äckel omdebatterade spriten. Att författaren ger bastanta hugg på förbudsivrarna kunde man gissa förut: allesammans tecknas som hycklande fariséer, och avslöjandet i andra akten av deras verkliga virke är pjäsens roligaste och bästa parti. Teaterns främsta krafter sörja för att lustspelet blir bra framfört. Hr *Walléns* rävaktiga fiskargubbe och fru *Walléns* karska piga äro tagna på kornet. Den skenheliga lanthandlarn har av författaren svängts till efter gammal schablon, men herr *Helge Karlsson* har gott grepp på rollen, likaså förtjäna att framhållas herr *Eugén Nilssons* kommunalramp och herr *Gunnar Wingårds* oljiga förbudstalarare från U. S. A., som båda kännas igen från tidningsreferaten. ARIEL.

En kurs i barnavård.

För Idun av dr Arthur Fürstenberg.

(Forts.)

Kött och fisk i spädbarnens näring.

NÄR BARNET SKALL BÖRJA MED fisk och köttföda är en fråga, som besvaras mycket olika. En del författare anse — och mig synes med rätta — att barnet kan vänta därmed, tills det nått en ålder av 15 à 18 månader och detta särskilt, sedan man i spädbarnsfödan infört så riklig mängd av grönsaker och frukt. Andra hålla före, att barnen ha behov av riklig äggvitföda i tidigt stadium och bjuda barnen kött och fisk flera månader före första levnadsårets slut. Huru än härmed må vara, börjar man i alla fall med kokt fisk av mjuk beskaffenhet, såsom saltsjöfisk brukar vara, och med kött i form av färs för att underlätta dess tillgodogörande.

Så småningom utökas matsedeln med de vanliga rätterna i hushållet, men först vid 3 års ålder kan man anse, att barnen hunnit den mognad, att de kunna fördraga allt, som förtäres av familjens fullväxta medlemmar.

För den, som ofta rådfrågas för aptitlösa barn av olika åldrar, står det alldeles klart, hur ytterst viktigt det är att noga hålla på regelbundna måltider även för barn, som överskridit spädbarnsåldern. Och i detta avseende syndas det så gott som överallt. Vem har icke fått höra de gamlas råd, »ju mer mjölk barnet förtär, ju bättre» och så har man sett, hur barnen fått släcka sin törst med mjölk och haft svårt att vid nästa mål intaga någon föda? Huru ofta får man icke se, att barnen bjudas på godsaker mellan målen och detta gäller ofta barn, som hava svårt att få aptit till målen? Jag är för min del fast övertygad därom, att regelbundna 3 à 4 mål per dygn är ett av de allra viktigaste medlen att söka bibehålla barnens goda matlust och att mellan dessa mål barnen endast skola tillåtas dricka vanligt vatten. Därmed har jag icke sagt, att barnen böra förmenas sötsaker och frukt, men allt detta bör förtäras i samband med och efter måltiden. Såväl sötsaker som frukt äro värdefulla näringsmedel och motverka den i barnåldern så vanliga förstoppningen, och dessutom synas de flesta barn hava ett verkligt behov därtav.

Barnets dryck: mjölk och vatten.

Vad barnets dryck beträffar, särskilt till måltiderna, bör den utgöras av mjölk eller

DUNTÄCKEN MADRASSER

göra sängkammaren till ett Paradis

J. Svensson & Bourghardt
 GÖTEBORG
 Täckfabrik Fjedderränsert

Idealet för huden:

GRAMIC

PEERLESS TVÅL

Förskönande och uppriskande.

SOLO-KAFFE
 A. B. MALMÖ
 KAFFEKOMPANI
 KA DET BÄSTA
 JAVAKAFFET

Skydda Edra Matvaror
 konservera alltid med
WINBORGS
Attika och Vinättika
 som giva de bästa inläggningarna. Δ

Singer

Hemmets Symaskin

Kameror och alla fotografiska artiklar

BEGÄR VÅR KATALOG N° 14!
HUGO SVENSSON & CO
 GÖTEBORG

Radiant

är ett ytterst elegant och slitstarkt
Tvättisden lämpligt för **Damblu-
sar, Klädningar, Pyjamas och
Herrskjortor.**

"RADIANT" är lätt att tvätta
och stryka, krymper ej och bevarar
även efter tvätten — sitt
eleganta utseende.

Övertyga Eder alltid om att Ni
erhåller äkta "RADIANT". För
underhålliga efteråpningar var-
nas. — Äkta vara bär alltid
namnet "Radiant" tryckt på
stadkanten av tyget.

"RADIANT" framställs i såväl
enfärgad som mönstrad vara och
säljes till det fastställda priset

kr. 9:50 pr meter.

Äkta "RADIANT" finnes i rik-
haltig sortering, mönster och färger

i Stockholm hos:

A.-B. Brunkebergs Manufakturmagasin.

A.-B. Freja Magasinet.

J. F. Holtz.

A.-B. John V. Löfgren & C:o.

Aug. Magnusson A.-B.

Herm. Meeths A.-B.

A.-B. Nordiska Kompaniet.

i Göteborg hos:

Axel Gillblad & C:s A.-B.

Eduard Wahlbom & C:o.

Varuhuset Vollmers-Meeths.

i Malmö hos:

Aktiebolaget Ludv. Lindgren.

Olof Perslows Efttr.

Sin egen Konditor

kan vem som helst bli genom att prak-
tisera de verkligt finfina recept som
finnas i "Den praktiske konditorn", ut-
arb. av Edv. Ehrnström. Har av fack-
män erh. de amplaste lovord. Andra
uppl. slutsäld på ett par mån., en ny
under tryckning. Häft. 3.75, klotb. 5.25.
Obs! Den enda fullt tidsenliga hand-
ledn., som finnes tillgänglig på svenska.
Erh. i bokh. I parti rab. direkt från
Lindblads Förlag, Uppsala.

Tag under sex veckors tid
regelbundet

Sanatogen

det välkända, av mer än 22,000
läkare rekommenderade nerv-
och styrkemiddel, som besitter högsta
näringsvärde och är synnerligen
lättsmält.

Sanatogen som styrkemiddel an-
vändes vid:

1. nervlidanden,
2. rekonvalescens och alla svaghetstillstånd,
3. mag- och tarmsjukdomar,
4. bleksot och blodbrist,
5. lungsjukdomar,
6. hjärt- och njurlidanden,
7. barnsjukdomar,
8. gikt och sockersjuka samt vid rachitis (engelska sjukan).

Broschyrer innehållande alla upp-
lysningar sändas på begäran gratis
och franko från

Aktiebolaget Sanatogen
Kungsgatan 59, Stockholm
Riks 12195. At. Norr 6395.

Sanatogen fås på alla apotek och
i drogaffärer.

Begär svensk förpackning!
För utländsk förpackning
garantera vi ej!

vatten. Alkoholhaltiga drycker böra un-
der ingen förevändning — icke en gång på
farfars 70-årsdag, mosters bröllopsdag —
bjudas barnen före 15 års åldern, vilken
sats också på sin tid efter en diskussion
i ämnet uttalades av Svenska Läkaresäll-
skapet.

Viktigare än mycket annat, jag i det
föregående berört, är att lära barnen väl
tugga sin föda och att äta långsamt. Det
är väl intet tvivel underkastat därom, att
många av de magsjukdomar, vi läkare
hava att behandla, hava sin rot i oskicket
att sluka maten utan vederbörlig tugg-
ning, ett oskick, som grundlagts i tidig
barndom. Den moder, som lärt sitt barn
att ordentligt tugga sin föda, har gjort
sig mycket förtjent om detsamma. Kan
hon därtill lära barnet ett gott bordsskick,
har hon riktat sitt barn med en kunskap,
som det har mycken nytta utav för hela
sin framtid. Och därvidlag spelar rengö-
ringen av händer, fingrar och naglar före
varje måltid en avsevärd roll.

Förebyggande av sjukdomar.

Läkarnes verksamhet har under det sista
århundradet — och detta tack vare veten-
skapens oupphörliga framåtskridande — i
mångt och mycket blivit omlagd. Ifrån
att huvudsakligen ha varit ett strävande
att bota sjukdomar går verksamheten nu-
mera ut på att förebygga deras uppkomst.
Man torde icke kunna förneka, att detta
är en utveckling i rätt riktning och att
alla utsikter förefinnas, att läkarne på den
inslagna vägen skola komma att nå stora
mål.

Vilka medel äga vi då, varmed vi kunna
uppnå det eftersträvsvärda målet att före-
bygga sjukdomar? De flesta äro väl de,
som vi lära av den allmänna och den
speciella hygien och i övertygelsen där-
om att dessa senare medel äro av största
vikt för barnen, skall jag i detta kapitel
litet närmare ingå på desamma.

Jag börjar då med kroppens renhållning
medelst bad och tvättningar. När jag or-
dade om det späda barnets dagliga bad,
sade jag, att det dagliga badet borde kun-
na upphöra, när barnet slutat upp att smut-
sa eller väta ned sig, men att det för dem,
som så kunde, vore lämpligt att även efter
denna tid giva barnet ett dagligt bad, som
då mera fick karaktären av ett härdnings-
bad än ett reningsbad. Och jag tror fullt
och fast, att det för alla människor är
nyttigt att dagligen bada, men då ett kort,
avkylande och härdande bad. Bästa tiden
därför är på morgonen, när man stigit
upp ur den varma bädden, men mera där-
om senare på tal om härdning! Det är
emellertid endast ett fåtal barn, som får
dagligen bada, alla de övriga få nöja sig
med ett reningsbad högst i gång i vec-
kan och att dagligen rengöras medelst tvätt-
ningar.

Alla veta vi ju, att barn i alla åldrar
äga en förunderlig förmåga att smutsa ned
sig; vi behöva endast gå över gatan för att
bliva varse barnens förnöjda anleten, när
de plaskande i rinnstenen bygga barrika-
der för det rinnande kloakvattnet. Alla
barn äro därför mer eller mindre nedsmut-
sade, när de skola gå till sängs och behöva
mer än väl en ordentlig rengöring med tvål
eller såpa och varmt vatten. Den tvättning
eller rättare avrivning, som givas barnen
om morgonen, kan därför vara kortvarig
och behöver endast tjäna härdningens syfte.

När barnen tvättas om aftonen, få inga
veck av huden glömmas bort, barnet bör
bliva riktigt rengjort och därvid bör huvud-
svålen icke förbigås. Huru ofta finner man
icke löss å barnens huvud vilka natur-
ligtvis böra bortskaffas? Det gör man på

En omtänksam moder

använder alltid F. PAULIS

Azymol- STIMULUS

till barnens
hår.

Enligt läkares intyg bästa
medel mot klen hårväxt,
hårafall och mjäll.

TORN-
BORG

Då alla husmödrar erkänna att

ZENITH'S EXTRA VÄXT

förtjänar hedersplatsen som
finaste hushållsmör bör
det aldrig saknas i något hem.

VOLTA

ELEKTRISKA KOMPRESSER

av nyöverträffad konstruk-
tion. Bekväm reglerings-
anordning. Absolut tillförlit-
lig automatisk strömbrytare
till skydd mot överhettning.
Lämplig till såväl privat bruk
som läkare och sjukhus.

NYA ELEKTRISKA AKTIEBOLAGET VOLTA
STOCKHOLM

FRISÉR- KAMMAR PRYDNADS-
av högsta kvalité och elegans
äro stämplade
"KROKO"

När regnet stritt uti backen står
Och gör dig våt in på kroppen,
Du lorkar snart vid en kaffelår,
Som doftar ljuvligt i koppen —
Hur underbar är ej den förvandling,
Humöret får av
Gevalia-blandning.

Den sparsamme

ser efter om kostymen eller
klädningen är värd att ke-
miskt tvättas eller färgas
hos

LUNDBY

Skönfärgeri & Kem.
Tvättanstalt, Göteborg
KUNGL. HOVLEVERANTÖR

K. RÖED
LOTTERIKONTOR
Dronn.-gt. 8, TRONDHJEM

Tapetkompaniet

levererar Eder

TAPETER

till lägsta priser. Största sortering av
in- och utländska kvalitéer. Rekvirera
prover genast. Riks 99 05. Allm. 133 20.
Katarnav. 7, Sthlm. (Vid Slussen.)

Damkläden

i en mångfald moderna kulörer. Ut-
märkta kvalitéer.

Minutförsäljning. - Partipris.

NORRÖPPINGS STUVLAGER,
Barnhusgat. 4, 1 tr. ö. g., Stockholm.

Höganäs Lerkärl
i parti o. minut till bruks-
priser från lager hos
WAHLIN & C:o, Stockholm
Huvudkontor: Arsenalsg. 211
Avd.-kontor och upplag:
Söder Mälarstrand 15-17
Telefoner:
Riks 346, 695, 5244, 5269
Sthlmstel. Norr 7596, 7597

Röd näsa
samt hetta och bränna behandlas
med "NINOS". Pris 3:50 + porto.
Ebba Beckmans Hygieniska salong
Grevtureg. 3, 1 tr. Stockholm 1.

HUSQVARNA
I flera hundratusental
säljas årligen Husqvarna
Köttkvarnar. Den ständ-
igt ökade försäljningen
bevisar bäst fabrikkets
överlägsenhet.

Begär därför
HUSQVARNA

KOM I HÅG
att alla reservoirdroppar lagas och re-
turneras omgående, då de insändas till
C. A. Wallerstedts Pennfabrik,
Chalmersgat. 22. Tel. 3157. Göteborg.

Agria
EXTRAVÄXT
Margarin
AGRIA MARGARINFABRIK, STOCKHOLM

det sättet, att huvudsvålen och håret väl
indränkes med sabadillättika, varefter en
duk bindes omkring huvudet och får kvar-
ligga över natten, varefter huvudet nästa
morgon väl rengöres med grönsåpa och
vatten. Att finkamning av håret och av
och till förnyad behandling med sabadill-
ättika blir nödvändig därefter, torde falla
av sig självt. Likaså att barnens naglar
å händer och fötter alltid noga måste över-
ses, rengöras och vid behov klippas.

Barnets första friluftsbad.

När barnet för första gången om som-
maren skall bada i vatten utomhus, är be-
roende på, var barnet bor. Nere vid Öre-
sund är vattnet varmt om sommaren, i
Vättern är det kallt året om, vid väst-
kusten är — vattnet varmare än vid ost-
kusten etc. Har man nära till relativt varmt
havs- eller sjö-vatten, kan barnet i 2: dra
eller 3: dje levnadsåret på moderns arm föl-
ja med i vattnet och där få en hastig ned-
doppning, men barnet bör aldrig tvingas
bada i öppen sjö, förrän det blivit 4 år
gammalt eller nått motsvarande utveckling.

Ett annat medel till bibehållande av god
hälsa är frisk luft. Det blir då fråga om,
hur gammalt barnet bör vara för att kunna
vistas utomhus, ty att luften i bonings-
rummet bör hållas frisk och ofta ombytas
är självklart. Ja, det är beroende på den
årstid, vid vilken barnet är fött. Är bar-
net fött på sommaren och är av normal vikt
och utveckling, kandet vid ett par dagars
ålder komma ut — en eller annan timma
på en för vinden väl skyddad plats. Är
det fött på vintern eller på senhösten bruka
vi i vårt hårda Stockholmsklimat hålla det
inne under vintern för att i mars, när solen
fått mera styrka, låta det göra sin första
utomhus promenad. Det blir således för
varje fall ett övervägande, när barnet kan
börja komma ut i friska luften, men jag
för min del kan icke anse det orätt, om
man låter friska, väl utvecklade spädbarn
komma ut första gången under en av vin-
termånaderna. Huru som helst böra vi min-
nas tvenne regler: låt barnet komma ut på
den tid av dagen — särskilt vintertid —
när solen står högst på himmelen och var
mera rädd för blåst än för köld. För köld
kan du bättre skydda barnet än för blåst,
och låg temperatur och vindstilla generar
barnet mindre än många grader högre tem-
peratur och blåst.

En man som modist.

Sten Brunstedt.

ledning att opåkallat dementera det. Så en dag tog
honom affärens föreståndarinna med till en utställ-
ning av franska modelhattar. — Den här känner na-
turligtvis ni till, det här är väl inget obekant för er,
o. s. v. gick hon på, tills den unge mannen kom att i
ett anfall av galghumor säga: Ja, och den här har jag
till och med gjort själv. Men frun förstod sig icke
på skämt, hon släpade på ögonblicket den unge man-
nen med sig hem och bad honom göra en likadan
till henne. Han gjorde åttio stycken och med det var
hans succés given.

Sedan dess blev den unge mannen en erfaren
och skicklig modist och arbetade flera år i både

Aug. Försters
Flyglar och Pianon
Hirschs Pianomagasin.
CEDERGREN & MÖLLER
Regeringsgatan 26, Stockholm

MAZETTIS
PRALINER
Överdådigt delikata

MAN SKALL AKTA
SINA KLÄDER
OCH HÄNDER

JAG TVÄTTAR SJÄLV
MEN ENDAST MED
MERKURTVÄL

MERKURTVÄL
VIOLA
GÖTEBORG

Göder gamla hatt blir som ny

då ni låter pressa, fä-
rga eller tvätta den,
pris från kr. 3:— till
4:50 + porto fritt em-
ballage. Begär illustra-
tion å de sista model-
lerna.

Göteborgs Hattfabrik
1:sta Långgatan 27. Tel. 208 65.
GÖTEBORG.

Filtar beställas eller köpas billigast fr.
oss. Begär vår illustr. prisukur.
Arvika Spinneri o. Vävnadsaffär,
Oxtorgsgatan 9 A - Stockholm.

VITRUMS
FERROL

är det kraftigast aptitgi-
vande och mest stärkande
av alla moderna organiska
järnpreparat. Synnerligen
lättsmält föredrages det av
den ömtåligaste mage. Vid
blodbrist och svaghet av
största verkan. Dess ange-
näma smak gör att det med
lätthet tages av såväl barn
som vuxna.

Tillverkas å
**APOTEKET VASENS DRUG-
HANDELS LABORATORIUM**
STOCKHOLM
Originalflaskor om 500 gram.
Fås å alla apotek.

Se till att
Ni får

Kalmar Vapen,
Högsta kvalité kärnmjöl
Kalmar Ångkvarns A.-B.

OMEGA

Världsmärket bland fickur.
6,000,000 Omega-ur i bruk.

Gyllenhamars

HAFRE MUST
äter jag

FAMILJERÄTTSÄRENDEN

Äktenskapsförord. Boskillnads- och äktenskapskillnadsfall. Boutredningar och arvskiten. **TESTAMENTEN**

Advokattfirman

Andén & Staël von Holstein

Eva Andén. Mathilda Staël von Holstein
Lilla Vattugatan 14.

Riks 7576, 24488. Allm. 18836.

NADCO
HEMFÄRGER

Begar "HEM-FÄRGKARTAN".
Billigast.
Är överlägsen färgstyrka.
Säkrast. Tvättäkta.
Otvättar samtidigt med färgningen.
Hos Färg- & Kem.-handl. eller dir. från A.-B. Nadco, Göteborg.

Aluminiumkärnen böra putsas med Zelos Aluminiumputs. St. bleckburkar å 45 öre.

FABRIKEN ZELOS, Göteborg.

Tel. **13150**

Mitt emot
**PALACE
HOTELL**

Konstslöjden

Södra Hamngatan 45, Göteborg.
Hemvävda mattor, möbelytger, gardiner, Dalavävnader, spetsar, smide och nationaldräkter

KOCKUMS

Emaljerade
Grytor
äro starkast och vackrast.

STOCKHOLM Försäljningskontor GÖTEBORG
DROTTNINGGATAN 37 MÅGASINGSGÅTAN 33

KOCKUMS JERNVERK, KALLINGE

Newyork och Paris. Efter hemkomsten blev han anställd vid en av Nordiska kompaniets finare modeavdelningar, därpå för Sidenhusets franska hattavdelning, och nu i dagarna har han under eget namn — Sten Brunstedt — öppnat egen modesalong.

Den lilla ovan anförda historien förklarar kanske tydligare än allt annat varför den unge juristen slog om och gav sig in i ett yrke, som i Sverige är mera ovanligt för män — om man nu över huvud taget skall söka förklara, varför den ene har anlag för det ena och den andre för det andra. Hela inredningen i den nyöppnade modesalongen vittnar också om en gedigen smak. Den är belägen vid Normalmstorg, Hamngatan 1 A, 4 tr. Den är så inredd, att den bör kunna ge kunderna tillfälle att i lugn och behaglighet utföra den viktiga handling, som det väl trots allt ännu är för de flesta kvinnor att prova hattar.

Förhållandena äro väl annorlunda nu än för några år sedan, då det fanns damer, som köpte till och med tusenkronorshattar — stundom till de gamla hederliga säljarnas egen förfäran. Men det lär, menar hr Brunstedt, ändå icke vara någon risk att sätta upp en elegant modesalong som denna. Och kanske har han rätt: förr skola specieraffärerna få svårt för att sälja än hattaffärerna —

Om damerna gå in i den eleganta salongen för att köpa hattar, så kan det hända, att herrarna gå in en annan väg och till en annan avdelning av våningen för att lära sig — laga mat. Herr Olof Bring — om vars egendomliga bana vi förut talat: han började som tjänsteman, blev därpå journalist och slog så om för att bli kokkonstnär — har ett annat departemang, där han ger matlagingskurser för damer och i dagarna också påbörjat en liknande kurs för herrar. Man förstår ju lätt, att två så praktiska herrar också ha ordnat åt sig ett ovanligt vackert ungarlshem, där de själva målat matsalsmöblemang i allmogestil, själva vävt överdraget på soffan, själva letat rätt på de fina gamla saker från Paris o. s. v.

Hur långt skall ett normalbarn vara?

EN AV IDUNS LÄSARINNOR, SOM BOR högt uppe i Norrland, där det är långt till läkare, har vänt sig till Idun i en angelägenhet, som mycket orot henne. Hon skriver, att hon har hand om två barn, en fyra års flicka och en gosse på nära sju år. Båda barnen äro pigga och krya, men under det att fyraåringen är 102 centimeter lång, är gossen, som i dec. fyller sju år, endast 111 cm. Kan gossen ha något fel som ej synes, menar nu den bekymrade värdarinnan, eftersom han är så onormalt liten?

För att kunna ge "Barnens vän och tant" ett fullt vederhäftigt svar har Idun vänt sig till dr Arthur Fürstenberg, som svarar följande, vilket kan vara av intresse för många andra mödrar:

Redaktionen av Idun, Sthlm.

Till svar på den mig sända frågan vill jag nämna, att längdtillväxten är intimt beroende på sekretionen från vissa i kroppen befintliga körtlar och att således ett för litet barn kan hava "något fel", som är orsaken till kortväxtheten.

Men var de 2 ifrågavarande barnen beträffar, så synes intet abnormt föreligga. Förhållandevis är flickan stor och pojken liten till växten, men ingen av dem är på något sätt abnorm.

Enligt i mina handböcker intagna tabeller över barnens längdtillväxt bör en flicka vid 4:de årets slut vara 101.5 cm. Detta äro medeltal av massor av observerade barn och synas stämma väl med uppgifterna angående de av "Barnens vän och tant" omhändertagna barnen.

Men utmärkt högaktning

Arthur Fürstenberg.

FRU EMILIA VON KOTHEN HAR I DAGARNA fyllt 65 år. Under en lång följd av år har hon å sin egendom Nobynäs i närheten av Tranås verkat såsom föreståndarinna för den väl kända Nobynäs Hushållsskola, som hon alltjämt sköter lika framgångsrikt. På högtidsdagen lyckönskades hon av sina vänner och många forna elever, som nu i sina hem eller annorstädes göra de under hennes ledning inhämtade teoretiska och praktiska rönen fruktbärande.

MÖBELARKITEKT DAVID BLOMBERG har i dagarna flyttat sin välkända firma till nya eleganta lokaler i Kungsgatan 15, Stockholm. De som vilja ordna sig ett vackert hem, kunna här gratis få råd och anvisningar angående bostadens konstnärliga och tekniska inredning. Firman har med anledning av utvidgningen utgivit en stor, rikt illustrerad katalog, som innehåller förnämligt enkla och vackra förslag till de mest olikartade inredningar, passande för sjukhus, officersmessar, herrgårdar, villor, butiker, banker, ämbetslokaler, kyrkor, biografier, hotell och teatrar.

Försök **KOLYNOS** tandpasta under några dagar. Lär känna vad verklig mun-sanering vill säga.

KOLYNOS rengör tänderna och även tandborsten. Rådfråga Eder tandläkare härom.

Finnes hos alla Apotek, välsort. Parfym-, Färghandl. & Raksalonger m. fl.

Åberopa denna tidning och begär gratisprov.

BERNHARD MARING - STOCKHOLM C

Det kan aldrig nog påpekas att

ALFA KO

ARBOGA-Fabrikens högsta märke är all margarin den förnämsta.

Percy's Blandning

Detta kaffe rekommenderas särskilt för god och fyllig arom.

PERCY F. LUCK & Co.

Vad damerna söka i nyheter för sin höstkepiering kunna de finna i vår **DAMKONFEKTIONS- AVDELNING**s nyinkomna synnerligen rikhaltiga urval av **PROMENAD-DRÄKTER KAPPOR och ULSTRAR** i olika modeller och prislägen.

Paul U. Bergström's
74-78 DROTTNINGGATAN 74-78

FALU-ÄTTIKA

— den bästa konserverings-, mat- och bordsättika, som finnes i marknaden —

tillverkas av

STORA KOPPARBERGS BERGSLAGS A.-B.

Aktiebolaget Sydsvenska Bankens ställning den 31 augusti 1922.

Tillgångar:		Skulder:	
Kassabehållning	5,612,982: 30	Aktiekapital	34,000,000: —
Obligationer	11,055,933: 15	Depositions- och Kapitalräkningar	101,346,703: 86
Fastigh. o. inventarier	8,789,300: —	Sparkasseräkning	46,534,998: 30
Reverser mot säkerhet	98,437,835: 09	Giro, o. löpande räkn.	29,664,318: 54
Växlar	37,930,434: 97	Postremissväxlar	3,462,499: 72
Kreditiv- och löpande räkningar	34,010,961: 34	Till inhemska banker	4,260,401: 15
Hos inhemska banker	898,527: 23	Till utländska banker	665,266: 04
Hos utländska banker för egen räkning	kr. 4,290,619: 02, för andras räkning	Av utl. banker insatta	2,559,418: 65
3,685,575: 24	7,976,194: 26	A andra räkningar	10,736,309: 55
A andra räkningar	28,517,747: 47		
	Kr. 233,229,915: 81		

SIGMA-våningspannan

kan installeras i samma plan som våningen själv. — Tillverkas i 3 storlekar och lämnar värme till 5—10 rum, hall, bad och disk. — Särskilt lämplig för villor, Egnahem, Bostadslägenheter, Stationshus, Samlingslokaler, Butiker, Kontor etc. Ytterst ekonomisk i drift, lätt och bekväm att sköta, enkel att installera, billig i pris och prydlig till sitt yttre.

Anlita sakkunnig installatör. Svensk tillverkning.

SJÖBO BRUK AKTIEBOLAG, SJÖBO.

Ensamtilverkarare av Hällefors Värmeledningspannorna.

Under sommaren

då många mödrar äro på landet samt på resor, kunna småbarnen icke alltid erhålla en lämplig, felfri mjölkost. Medtages då Nestlés Barnmjöl, så har man alltid till hands ett lättsmält, kraftigt och billigt näringsmedel, som är lätt att tillreda på en gång för hela dagen.

LÄSARINNORNAS SPALT

Signaturerna Snar hjälp, dubbel hjälp, A. B. C. 37, Elsa, En förtvivlad anhörig, Bostad finnes, ha personliga svar att avhämta å redaktionen. Insänd porto och adress så tillstålla vi er svaren.

FRÅGOR.

Idun, som ofta givit mig goda råd och anvisningar, kan måhända förmedla bekantskap mellan mig och några bildade personer, familj eller ensamma herrar eller damer, som vilja tillbringa en lugn och vilsam vinter på landet? Vi bo i ett trevligt brukssamhälle, 4 timmars järnvägsresa från Stockholm och villan som är modernt inredd med el. ljus, badrum o. d., är för stor för vår familj, som består av 3 personer, jag, min man och vår lilla flicka. Desutom äro vi roade av sällskap och skulle gärna mottaga paying guests, som skulle få känna sig fullkomligt hemma, de skulle vara fullständigt oberoende men också kunna påräkna sällskap på en promenad eller utflykt i de vackra omgivningarna eller vid bridgebordet. Idun har man adress, om någon skulle känna sig tilltalad av mitt förslag.

Fru S.

FRÅGOR OCH SVAR

Fråga: Kan Kanariöarna anses som lämplig kurort för lungsjuk? Finnas några särskilt lämpliga hotell eller pensionat, och vad kostar uppehållet billigast där? Vad kostar resan? Vilket språk klarar man sig med?

Reslysten.

Svar: Vänd Er direkt till Nordisk Resebyrå, Operahuset, Stockholm och begär upplysningar och broschyrer. Medsänd dubbelt porto.

Fråga: Jag har en gosse på 15 år. Vart bör jag helst vända mig för att få en lämplig plats, då han så gärna vill till Stockholm och även jag helst ville ha honom här. Vore tacksam för ett gott råd. Bekymrad moder.

Svar: Att få en plats i Stockholm för en 15 års gosse torde f. n. vara så gott som omöjligt. Att gossen gärna vill komma till Stockholm bör inte vara tillräckligt skäl för Er att förflytta honom hit, isynnerhet då det finns ett otal unga gossar, bofasta i Stockholm, som fåfängt söka platser. För övrigt meddelar Ni inte alls något om vad gossen har för anlag, för en eventuell sysselsättning, varföre det även av denna orsak är omöjligt att lämna några råd.

Fråga: Vore tacksam få upplysning om några trevliga praktiska skolor, helst i närheten av Stockholm eller i själva Stockholm, där man får lära hushåll, handarbete, eventuellt något språk, sång och musik. Tacksam för svar till Bibs.

Svar: I Stockholm torde ej finnas någon sådan hushållsskola som Ni menar. Hör Er för i Gunillaskolan, Uppsala, där förträfflig undervisning meddelas i de av Eder önskade ämnena. Längre ifrån Stockholm finnes flera att välja på. t. ex. Hösterns Husmoderskola, Söderköping; Skogsbo Hushållsskola, Leksand; Flickpensionen Villa Vettra, Askersund m. m. Skriv och begär prospekt.

Fråga: Vore tacksam få veta, om det under höstterminen finns någon skolkökskurs på 1 å 2 mån.

"Förlovad."

Svar: Någon så kort skolkökskurs som på 1 å 2 månader exi-

Medicinskt Hårvatten.

Hindrar håravfall. Stimulerar hårrötterna samt har förmågan att fullständigt desinficera hårbotten, varför det vid fortsatt användning helt utrotar mjällbildning. Pris kr. 4:50 pr flaska.

Gurkmjolk.

Franskt originalrecept.

Bästa medel för erhållande av mjuk, klar och ungdomlig hy. Pris kr. 4:50 pr flaska.

Äkta Citroncrème.

Gör huden fräiche, mjuk och elastisk. Särskilt att rekommendera för torr och spröd hud. Pris kr. 4:— pr burk.

Crème de Rose.

Rengör och uppmykjar huden. Borttager hetta, sveda och tillfällig hudretning. Bidrager att bevara hudens smidighet. Pris kr. 4:— pr burk. Sändes pr postförskott + porto över hela landet.

MIA LJLJEFORS

Exam. massör.

Klinik för medicinskt hårbehandling, hudmassage och ansiktsbehandling. Karl Gustafsgatan n:o 16 - Göteborg. Telef. 15420.

OTTOMANER

PABAN, Stjärng. 5 (inv. Odenplan) Sthlm.

Känner Ni

till VYV-tvålen, så köp den strax. Efter endast en kort tids användande försvinner spröd och ömtålig hud och hyns vackra, matta tinent framträder och bevaras till hög ålder. — VYV-tvålen säljes överallt från

Vyv-tvålfabriken, Ystad.

Fyrverkeripjäser

Rikhaltigt urval för såväl officiella som privata festligheter. Hela fyrverkerier enl. fackmässigt sammansatt program. Hrr handlande föra dessa artiklar med största fördel. Dagens lägsta priser. Katalog på begäran. Hamnargren & Co, Kungsgatan 15, Göteborg. Tel. 16199. Telegramadress: Grenhammar.

Varje Dam

bör passa detta enastående tillfälle. Följande moderna eleganta uppritade Handarbeten sändes pr postförskott för endast Kr. 7:75 + porto.

- 1 st. Bordlöpare Venetianskt broderi, Storl. 125x35 cm.
- 1 st. Väggbonad, s. k. praktbonad, Storl. 75x40 cm.
- 1 st. Lysduk, bulgariskt broderi, Storl. 55x55 cm.
- 1 st. Kudde, elegant fjärilsmönster, Storl. 45x35 cm.

Rekv. i tid från O. Olssén, Trekanten. Obs! 2 kr. skall åtfölja ordern i frimärken eller sedlar.

KNUTSONS

Specialaffär för Båddmöbler och Sängkläder.

Spirella-

Korsetter erhållas hos

Fru ANN-MARIE SEDSTRÖM, Östermalmsgatan 22. A. T. Öst. 5797.

Spirellakorsetten!

Stilfull — Bekväm — Ekonomisk 1 års garanti. Beställningar mottagas av FRU VAHLBOG PETERS, Villa Högalid, Lunden, Bjelkegatan. Telefon 18909. Göteborg 6. Mättagning och provning i hemmen.

Vestmanlands Läns Tidning

är Länstidningen för Västmanland och Bergslagen Länets enda morgontidning Daglig upplaga 12,500 exemplar Det bästa annonsorganet

Stort urval

av barnsängar, turistsängar, madrasser, täcken, filter, mattor, gardiner. Billiga priser.

ADOLF PEHRSON NYBROGATAN 34 Stockholm. A. T. Öst. 3673.

Blommande Hyacinter till jul.

skola planteras nu. 10 st. preparerade Julhyacinter 1:sta storlek Kr. 5:—, Vanliga hyacinter, Kr. 4:—, Tulpaner Kr. 1:50, Dubbla samt extra tidiga tulpaner Kr. 1:80, Darwin-Tulpaner för grupper Kr. 1:50, Crocus Kr. 0:75 allt pr 10 st. Skötselavvisning.

Täglunds Handelsträdgård, ORNÄS.

CAP Kakao

lämnar ingen bottenstans

Gummistrumpor

och benbindor för åderbräck och svullna ben. Maggördlar. Rygggrädhällare. Hälsgördeln "Minerva", ersättning för snörlivet, 14 kr. Häl-fotsinlägg 3:50. Liggdynor. Urinbehållare för dag- och nattbruk 15 kr. OBS! Våra varor ej att förväxla med förligade realisationslager. Alla sjukvårdsartiklar föras i lager. Illustrerad pris-kurant och måttblanketter gratis.

A.-B. Nils Adamssons Sjukvårdsaffär Centralpalatset, Sthlm.

Håravfall

motarbetas bäst med mina behandlingsmetoder. Peruker, transformationer samt alla slags hårvatten. HUGO BONANDER Damfrisering & Perukmakare. Rådhuset, Göteborg. Telefon 6383.

Filma Aströms Damfrisering, Nybrog. 54, Sthlm, rekommenderar sin överträffade vård av håret, vilken hindrar håravfall och mjällbildning samt i hög grad befördrar hårväxt. Elegant frisering och ondulering.

ALFHILD NORDSTRÖMS MANICURE- & PEDICURE-SALONG

KYRKO G. 421 tr. - GÖTEBORG REKOMMENDERAS Öppet 11-5. Andra tider pr telefon 33 53, 16206.

Även hembehandling

Korpulens, Fetma

borttages genom Dr Hoffbauers lagligt skyddade Avmagringstabletter Oskadligt och effektivt medel utan iakttagande av diet. Inget Thyroidin! Intet avföringsmedel. Kompl. kur kr. 23:— franco. Ut-förlig broschyr gratis. Fås i alla apotek. Depot Stockholm: Apoteket Stor-ken, Storgat. 28. Depot Malmö: Apoteket Lejonet.

NISSENS
CHOKLAD · KONFEKT
LAKRITZ · KARAMELLER

Specialité:
NISSENS BRÖST-
KARAMELLER.

Allt
inom velociped- och motor-
velocipedbranchen ständigt på
lager hos
A/B NYMANS VERKSTÄDER
UPPSALA

Det bästa för diskbanken är Zelos Zinkputs. Bleckburkar å 40 öre.

FABRIKEN ZELOS, Göteborg.

**FRÄLSNINGSSARMÉNS
H A N D E L S -
D E P A R T E M E N T**

Östermalmsgatan 24, Stockholm
Filial: Södra Allégatan, Göteborg

**Musikinstrument-, Bok-
och Pappershandel.**

**Manufaktur- och korta
varor. Reseffekter m. m.**

Förstklassiga kvalitéer:
**Kaffe. Téer. Kakao.
Skokräm. Arméttvål.**

**Utrotnings-
frågan**

RÄTTUT

mot råttorna är löst. Genom flera års erfarenhet har det visat sig att där "RÄTTUT" användes och utlagges i enlighet med bruksanvisningen, råttorna omedelbart bliva förintade. Auktoriteter, såsom Stockholms och Göteborgs Hälsohäls m. fl. intyga detta.

Pris pr pkt Kr. 1.25.

BERNER & ZETTERSTRÖM,
Göteborg D.

**BÄST
VILÄR MAN Å**

STÅLRESARMADRASSEN IDEAL
Hygienisk - Billig - Hållbar
Prislista gratis och franko
Obs! Reducerade priser fr. 1 mars i år.

AKTIEBOLAGET RESAR
Tel. 780 Karlstad Tel. 780

NORMANS
INKOKNINGSPAPPARAT OCH BURKAR
TILL BILLIGA PRISER
TEGNERGATAN 23 ODENGATAN 41

Jogal - Tablet-
terna
verka
snabbt o.
säkert vic

Reumatism | Huvudvärk
Gikt | Ischias
Nervsmärtor | Influensa

Inga skadliga biverkningar. Starkt urinsyrelösande går T o g a l till själva roten av det onda. Dess smärtstillande verkningar märkas genast, även sömnlöshet bekämpas med T o g a l.

Finnes å alla apotek.

VIKING

**GULDPLATERADE
UR-KEDJOR**
VARANTIGAST SMAKFULLAST
BILLIGAST
I parti hos Sveriges Ur-
makare A.-B., Sthlm.

Vävskedar

jämte övriga tillbehör för handvävstolar. Vävsplannar, Skyttlar, Skedkrokar och Spolmaskiner köpas förmånligast hos

A.-B. Borås Mek. Wäfskedsfabrik, Borås. Rikstelefon 1028. Exp. till landsorten mot postförskott.

**Kristall
PATENT**

DET NUMERA
FÖRNAMSTA
VETEMJÖLET

A. B. MÅRTER PERSSONS BAKVERK
CHRISTIANSTAD
GÖTEBORG
KRISTALL-PATENT

sterar ej i Sverige och antagligen ej i hela världen. Men Ni kan ju försöka att gå igenom en hushållskurs, fastän den kortaste nog torde räcka under 3-4 mån. Sådana finnas flera och Ni har endast att studera Iduns annonser över dylika och så välja den som bäst passar för Er.

Fråga: Huru rengöra korgmöbel?

Prenumerant.

Svar: För att en korgmöbel skall kunna effektivt rengöras bör dess kuddar vara löstagbara. Möblen flyttas ut i det fria och piskas först lätt med en rotting virad med mjukt tyg. Sedan tvättas den hastigt med ljumt tvålatten eller kvillayabarklösning, och är möblen mycket smutsiga, användes för alla hem en mjuk borste. Efter tvättningen torkas möblen med ett sämskskinn urvridet i kallt vatten. Saknas sämskskinn användes en mjuk vilttrasa. — Är möblen mycket illa medfaren kan en tilltagsen person mycket väl själv fernissa eller måla om den.

Fråga: Hur undvika mögelbildning på saltgurkor? Varje år uppstår fram mot hösten ett tjockt mögellager, som tränger djupt ned. En god gammal beskrivning följes alltid.

Fru Beate-Soffie.

Svar: Se Hemkonsulentens brevlåda i detta nummer.

Fråga: Till vem skall man vända sig för att få beställa en varm stickad damkofta, varm och lång? I handeln finnes ju sådana att köpa, men äro de dåligt stickade och av sekundär garn. Tacksam för svar till *Maria 48 år.*

Svar: Vänd Eder till Fru Brita Lidbäck, under adress Iduns Redaktion eller ock adressera brevet under hennes privata adress som är Valhallavägen 53.

Fråga: Härmed anholder jag att under rubriken "Frågor och svar" före d. 10 sept. erhålla svar på följande frågor: 1) Kan den herre, som vid en middag för värdinnan till bordet, be att få skåla med värdinnan och värden? 2) Skall vid en bröllopsmiddag brudparet skåla med gästerna eller gästerna med brudparet? 3) Vad skall talet till brudparets föräldrar egentligen innehålla?

"Etikettsfru."

Svar: 1) Varken den herre, som för värdinnan eller någon annan av gästerna brukar anhölla att få dricka med värdinnan. 2) I regel brukar ej brudparet skåla med gästerna, och egentligen dessa ej heller med gästerna. Detta är för övrigt ganska onödigt, enär såväl brudpar som flera bland deras närmaste får både tal och hyllning och då få de ju ändå deltaga i den gemensamma skålen. 3) Vad talet till brudparets föräldrar skall innehålla, så bör detta falla av sig själv. Det kan vara kort, men kärnfullt och varmt och formuleras så att det innebär ett tack för all den kärlek, möda och osjälviska omsorg som kommit de unga till del allt sedan barn domen.

Fråga: Har länge tänkt bli skådespelerska, men vid vilken teater är bäst vinna inträde? Behöves det någon högre skolbildning eller några särskilda förkunskaper. Skulle vara så innerligt tacksam om Iduns läsare och lärarinnor ville ge mig några råd och upplysningar.

Svar: För att bli skådespelerska fordras det i våra tider verkligen högre skolbildning och

Solidar Tvätt-Extrakt

Ett välskött linneskåp är husfruns stolthet!

En ljuvlig glädje känner varje husmoder, då hon står framför sitt med snövit tvätt fyllda linneskåp. Tvättens värdande beror huvudsakligast på en sakkunnig behandling under tvättningen. Det av inget annat överträffade och samtidigt absolut oskadligaste medel att befria tvätten från all slags smuts är tvätt-, puts- och rengöringsmedlet »Solidar», som självständigt tvättar och utan att på något sätt skada bleker densamma.

Det mångsidiga »Solidar» användes dessutom med utomordentligt resultat för putsning och rengöring av glas, porslin, träsaker, kakel och golv m. m

»Solidar» sparar husmoderns tid, besvär och pengar och borde därför aldrig fattas i något hushåll.

Ensamtillverkare: Ferd. Mühlens Fabriksfilial, Sundbyberg.

även en del förkunskaper. Det är endast i ytterst få undantagsfall, som en person utan nämnda kunskaper kan tänka på detta numera mycket prövande yrke. Dessa fall förefinnas endast då en starkt utpräglad begåvning för kallet är parad med en sällsynt stor energi, som ej vet av några hinder — och något dyligt tyckes ej förefinnas här, ty då vore Ni redan vid Edra drömmars mål! För övrigt kunna vi upplysa att minst var tredje ung flicka tänker alltid under någon period av sitt ungdomsfläckeliv att bli skådespelerska. Vad nu Er beträffar, så ha vi intet annat råd att giva än att Ni söker upp någon framstående skådespelerska eller skådespelare och ber att få avlägga ett provhuruvida Ni verkligen har utpräglade anlag. Finnas nu sådana är

Oumbärlig för alla svenska hem

är den nya upplagan av

IDUNS KOKBOK

AV ELISABETH ÖSTMAN-SUNDSTRAND

12:te uppl.

Fullständigt omarbetad och utvidgad

Pris Kronor 10:—

Rekvirera genast från närmaste **BOKHANDEL** eller direkt från **IDUNS EXPEDITION - STOCKHOLM**

Mot postförskott

Innehåller bl. a. de tillförlitligaste recept för

SYLTNING

KONSERVERING

SVAMPINLÄGGNING

NYHET: Anvisningar att använda GASSPIS eller GASUGN vid alla recept för stekning och bakning

RIKT ILLUSTRERAD

TREFÄRGSTRYCK

Portofritt

vägen antingen: privata lektioner eller Dramatiska teaterns elevskola. Studierna omfatta röstbehandling, diktion, plastik, gymnastik, allt förenat i scenframställning. Vidare språkstudier, historia, teaterhistoria, litteraturhistoria m. m. Som Ni ser inte något litet arbete innan man är färdig att framträda med en debut. Att söka inträde vid någon teater utan vidare utbildning låter inte göra sig annan än som statist och knappt det.

Fråga: Hur skall man på bästa sätt befria en förgylld spegelram från flugsmuts. *Pet.*

Svar: Det bästa sätt som vi för vår del funnit ut är helt enkelt kallt vatten. Äro emellertid fläckarna mycket inbitna, kan Ni dessutom hastigt fukta dem med litet sprit och sedan raskt torka med ett i vatten fuktat sämskskinn eller i brist därpå, en ylletrasa.

Fråga: Jag vore tacksam om någon kunde upplysa mig om följande etikettsfråga. Är det brukligt i Sverige, att underordnade t. ex. tjänstemän i bank eller å kontor (i detta fall är det fråga om en kvinnl. utländsk korrespondent) göra visit och uppvakning i chefs privata hem? Vore tacksam för ett snart svar till *"Obligatorisk Juli."*

Svar: Nej, blott i sällsynta fall gör en tjänsteman eller dito kvinna visit i chefs privata hem. Ett sådant fall kan uppstå, om man genom släkt eller vänner har en hälsning att framföra till någon av chefs familj — i Ert fall till hans fru eller dotter — och knappast då utan en direkt påstötning från vederbörande, som då bruka på förhand vara underrättade genom brev e. d. att Ni för en hälsning med Er från en deras nära vän eller bekant.

Fråga: I min trädgård har jag en myckenhet ljuvliga rosor, vars blommor jag brukar avskära just innan de falla sina blad. Jag dristar härmed spörja Iduns läsekrets om det ej möjligen finns någon praktisk användning för all denna doftande härlighet i st. f. att hamna på "sophögen". För event. svar tackas på förhand. Den första frågan av gammal *Prenumerant.*

Svar: Samla blombladen innan de börjat falla och bred ut dem på rent papper och låt dem sedan lufttorka på ett torrt, men ej soligt ställe. Lagg dem sedan tillsammans med litet salt i en s. k. potpourrikruka försedd med lock eller propp. När sedan en svag doft önskas i rummet, så tag av locket för en stund.

Oatine

Ni avundas andra som ha en vacker, välvårdad hy. Använd därför alltid **OATINE**, som läker och när huden och gör den mjuk. Tvål och vatten irriterar ofta huden, den blir grov, hård och gråaktig. Använd därför **OATINE**, som är något enastående i sitt slag. Den ingnides och avtorkas efter behag och ni bevarar huden smidig, frisk och vacker genom åren.

Begär endast **OATINE "Vit crème, grönt lock"** och tillbakavisa alla efterfrågningar. Fås i burk, eller tub kr. 3:—, och stor burk (tredubbel innehåll) kr. 6:—.

OATINE SNOW är fin, snövit och mycket dryg i bruket och är vällyktad och uppsuges ögonblickligen vid lätt ingnidning. Genom ständig användning bevaras huden smidig, klar, mjuk och vacker. Fås i burkar av samma storlek. Kr. 3:— och 6:—.

Fås överallt eller skriv till

THE OATINE COMPANY'S Generaldepôt, Kr. Bernikowsgade 1, Köpenhamn. London & Paris.

OATINE En Gros: Madsen & Wivel, Köpenhamn.

Döva höra

Den amerikanska elektriska **hörapparaten ACOUSTICON** som är världens förnämsta, kan nu regleras i 16 styrkegrader efter örats olika hörselörmåga. Förordad av öronspecialister. Oumbärlig för lomhörsda i kyrka och teater. För efterfrågningar varnas. **Öronmassageapparaten MASSACON** botar susning för öronen. ACOUSTICON är tillerkänd guldmedalj i St. Louis och den Engelska kroningsmedaljen i guld. Användes av H. Maj: Ankedrottningen av England och Prins Carl av Sverige. ACOUSTICON är patenterad över hela världen. Vi lämna fem (5) års garanti på alla Acousticon-apparater. Begär katalog och intyg. Ensamförsäljare för Sverige: **Malmö Bandage Etablissement, Per Vejlersgatan 9, Malmö 1. — Telefon 4975**

Äkta Haarlemska Blomsterlökar

i rikhaltiga sortiment
för drivning i rum
och friplantering
Priskurant sändes på
begäran franko.

SVENSONS

FRÖHANDEL

HUVUDAFFÄR:

FILIAL:

L:a Nygat. 17 B

Oxtorgsgat. 14

STOCKHOLM 2

Cegrellers Dansinstitut, Norra Allégatan 1, (Järntorgspalatset), GÖTEBORG.

Fortsättningskurs för vuxna börjar
onsdagen d. 20 sept.
Nybörjarkursen för vuxna, som börjar
18 sept., fulltecknad.
Säsongs andra nybörjarkurs för
vuxna börjar tisd. den 25 sept.
Barnkursen börjar lörd. den 23 sept.
Privatlektioner. Kottier.
Anmälan per telefon 16308 kl. 11—2
och 4—7 e. m.

Var försiktig

vid val av ströpunder
mot hudlöshet, revor-
mar etc. hos barn.
Använd endast:

VASENOL

barnpunder, ett av lä-
kare erkänt snabbt läkande och ren-
sande specialmedel. Vassenol rekommenderas
av läkare och barnmorskor.

Av SANGALLA the
rekommendera vi våra kända märken
"PEKOE SOUCHONG"
"IMPERIAL", "ORDINARY"
i originalförpackningar.

PERCY F. LUCK & Co.

Varje familjeförsörjare bör bereda sina efterlevande Pension i ALLMÄNNA ÄNKE- OCH PUPILLKASSAN

— Grundad 1784 —

Prospekt portofritt på begäran, varvid denna tidning bör återropas.

STORKYRKBRINKEN 11 - STOCKHOLM

Kvarnström & Eriksson

Sliperi, Förmickings- & Oxideringsfabrik

Kungsg. 84, STOCKHOLM.
Allm. t. Kh. 121. Rt. 303 14.

Ny stor huvudkatalog

för hösten och vintern har i dagarna utkommit, omtalande tusentals praktiska artiklar i manufaktur, korta varor m. m. Verkligt billiga priser! Tillika med provblad å Julstämning m. fl. jultidningar o. Ahlén & Holms Årsbok 1923 samt å veckotidningen Vårt Hem erhålles katalogen gratis och portofritt.

Ahlén & Holm, Stockholm.

GRANSHOLMS FINPAPPERSBRUK

ANLAGT 1803 - GEMLA - ANLAGT 1803
Specialbruk för finare pappersorter

LEVERANTÖR AV

IDUNS PAPPER

OMBUD OCH PARTINEDERLAG I STOCKHOLM:

R. W. STARE

R. T. 40 44 59 KUNGSGATAN 59 A. T. 192 30

Fråga: Vilka skolor eller anstalter kunna rekommenderas att sända en flicka, nära 16 år gammal, som i år avlagt realskoleexamen och som ej ämnar studera, där en för det praktiska livet anpassad och fruktbar underdervisning bibringas, i vilken hem- och barnavård samt uppfostran till goda, sedligt och fysiskt starka — men därför ej tråkiga — praktiska människor betonas?

Kan man ej förmoda, att en sådan skola ger större utbyte för livet än den felande 8:de klassen, om denna ställes som alternativ? —kvist.

Svar: Begär prospekt från Fackskolan för Huslig ekonomi, Uppsala, och studera detta noga. Bland alla de kurser, som vid sagda institut äro anordnade, bör nog någon lämpa sig för Er dotter.

Fråga: Kunna sådana burkar (av plåt) som delikatess-sill försäljas uti, användas för nedläggning av ägg i vattenglas. Carola.

Svar: Ni kan mycket väl använda nämnda plåtburkar, dock under den förutsättning att de äro absolut befriade från all sillut. Men Ni får beräkna att burkarna lätt angripas av rost, vilket dock ej skadar äggen — samt att de endast förslå till ett jämförelsevis litet antal ägg.

BREVLÅDA

HEMKONSULENTENS BREVLÅDA.

"Svårdotter" som ber om recept på ett visst slags mycket välberedd gurkor, kan tyvärr inte få denna sin begäran uppfylld! Ty beskrivningen på dessa gurkor hemlighållas strängt inom familjen i fråga. Så mycket veta vi emellertid att för att inläggningen skall bli lyckad, erfordras att gurkorna (vita slanggurkor) skola vara nätt och jämt fullt utväxta, men icke heller mer. Helst böra de ännu vara helt litet knottiga på ytan. De skola ligga i friskt vatten 6—8 timmar och få väl avrinna på duk. De nedläggas i tätt väl urböat (d. v. s. kärlet har stått med enrislag i dygn) träkär. I botten mellan varven och överst lägges svarta vinbärsblad, körsbärsblad, russinjtälkar (fås i speceriaffärer) hela vitpepparkorn och skuren pepparrot. Mellan varje varv kommer en skida spansk peppar. (Ej mera, ty då blir styrkan allt för brännande). Gurkorna böra vara för sig inviras i blad så de ej beröra varandra. En lag kokas, allt efter gurkornas antal, av 1 liter fransk vinättika, 3/4 eller 1 hel liter vatten, 1 1/2 dcl. salt (150 gr.) Genast efter uppkoket tages lagen från spisen och får svalna, varefter den kan hällas över gurkorna, varefter över dessa lägges en tallrik med tyngd. Kärlet överbindes med pergamentspapper (detta anses av mången onödigt) och förvaras på sval plats, där det absolut ej får fukt. Efter 6 veckor kunna gurkorna användas, och brukar då redan vara halvklara. Bliva dock bättre fram på vintern.

Husmor på landet bör mycket väl kunna våga sig på det omskrivna försöket och behöver inte alls utsätta sig för något "politiskt obehag" att taga en bildad fransktalande ryska i sitt hem. Särskilt är det ju också lugnande, när ni fått goda rekommendationer från den kända familj, vars namn ju är en borgen för att det hela är rent spel.

Nygift. Var inte så här genast i början allt för angelägen — här rättare uttryckt överflöd — när det gäller den första frukosten. Ty ni skall väl inte sätta den unge äkta mannen på gödkur? Havregrynsgröt, med gräddmjölk och fruktmos, bräckt skinka med stekta ägg eller ägggröra, stekt po-

tatis, rostad bröd, smör, ost, kaffe och vetebröd, — allt detta så tidigt som 8 på morgonen är alldeles för mycket av det goda på en gång! Uteslut äggen, i vilken form de nu äro, eller också potatisen och låt osten och det mjuka kaffedoppet göra dem sällskap! Eller, tag endast i stekt ägg, om nu ägg anses nödvändigt. — För övrigt kommer ni nog snart att finna denna regim ganska tröttsam och fram mot vintern, när äggen stå högt i pris, också ganska dyrbar. Gräddmjölk och fruktmos på en gång är onödigt och ej heller nyttigt, tag antingen det ena eller andra, men ej båda på samma gång.

Lisa. Bovetegryn torde nog bli mycket svårt att leta upp i Sverige. Möjligen kan ni få dem från Skåne, men bäst blir att ni vänder er till Danmark. Grynen kokas väl i vatten, saltas och vispas, upphållas och serveras med gräddmjölk. Eller enligt ritualmässig metod, med — smält smör. Grynen äro små, liksom glatta och gröten blir halvklar, "hal" och liksom litet slemmig.

"Arbetslysten", som funderar på att lära sig bokbinderi som yrke, bör genast, när hemmet är så nära Stockholm, resa in och bese den i Liljewalchs konsthall på Djurgården, pågående stora hantverksutställningen. Där får ni i bokbinderiverkstaden de mest klara och ingående upplysningar evad angår bokbinderi som yrke.

Fru Wilhelmina skall ännu låta slånären sitta ett par veckor. Ty i den trakt — norra Uppland — där ni bor, äro de ännu icke fullmogna. För övrigt böra slånären vara lindrigt frostbitna, när de användas för saft.

Ovan husmor kan gärna vänta litet med "Tante- och Duskapet", tills personen i fråga visar sig vara sådan, att en förtroiligare benämning kan ä ömse sidor vara önskvärd. Som någon "ovanlighet" kan det ej anses vara, om ni ej genast föreslår titlarnes bortläggande.

EXP. BREVLÅDA.

Fam.-medlem, Grönskåra. Eder annons kostar kr. 4:50 som torde insändas varefter densamma införs i först utk. n.r.

IDUNS TIDSFÖRDRIV.

TVÅ REBUSAR.

1.

f p a T

2.

Gryn

Potatis

Kött

socker

PALINDROM.

Mig rättfram finns i alla städer.

Mig omvänd som gåva din fruga gläder.

CHARAD.

Mitt första ett område är, som bjuder på goda bär. På bondens äga mitt andra står; den lägges ny mest varje år. Mitt hela stad på sätt och vis, där flit och knog stå högt i pris.

Lösning

AV TIDSFÖRDRIVET I N:r

Aritmorem: Papperskorg, sporre, skorpa, poker, korp, por, er.

LEDIGA PLATSER

HUSMORS HJÄLP. I familj, bosatt i garnisonsstad i v. Sverige, där husmodern på gr. av klenhet ej orkar i full utsträckning leda hemarbetet o. tidtals vistas borta för hälsans vård. Önskas snarast en hushålls- och skunnig, barnärk bildad flicka, omkr. 25 år, såsom husmoderns biträde. Jungfru finnes. Svar med lönesanspråk, referenser o. gärna foto. torde insändas under "Familjemedlem 1922" till Iduns exp. i. v. b.

Husföreståndarinnor, bild., hushållskunnig, behagl. o. dugl., ålder 30—40 år, får pl. i gott hem, stad i landsorten, där husmor saknas och jungfru finnes, att tillträda senast 1 Nov. Vid Nya Inack-byrån, Jakobsbergsgatan 34 Stockholm.

Tyska

får plats en å två mån. som vikarierande husföreståndarinnor i ungarlshushåll. Jungfru finnes icke. Svar med ålder, lönepr. o. foto till "Semester", Annon-Krantz, Göteborg.

Kokerska och barnhusa,

pålitliga och ordentliga få plats d. 15 okt. på Djursholm. Fria resor till Sthlm. Svar till "Fru G. Herlitz, Djursholm."

Ensamjungfru,

pålitlig, fullt kunnig i matlagning och alla i ett hem förekommande göromål erhåller plats 15 okt. i liten familj. Goda rekommendationer fordras. Svar med foto till tandläkare Nora Neideman, Hallsberg.

Frielever

i Gobelinvävnad emottagas hos Ameli Fjæstad, Arvika, Rackstad. Kurs 6 månader.

Vid

Länslasarettet i Västerås

finnes plats ledig i förenad kirurgisk och medicinsk avdelning, från och med 1 november innevarande år. Lön 700 kr. per år med 3 ålderstillägg å 100 kr. efter 3, 6 och 9 år, jämte dyrtidstillägg, för närvarande utgörande 49% och allt fritt, samt 1 mån. årlig semester med kostpengar.

Närmare upplysningar lämnas vid förfrågan av husmodern vid lasarettet. Sökande, som bör äga fullständig sjuksköterskeutbildning och vara av Kungl. Medicinalstyrelsens förklarade erkänd, skall inlämna sin ansökan åtföljd av betygsavskrifter, präst- och läkarbetyg samt fotografi, senast 15 oktober till Lasarettsläkaren i Västerås.

Husmoderstjänsten

vid Löts sanatorium (cirka 100 patienter i närheten av Strängnäs blir ledig att tillträda den 1 januari 1923. Avlösningsförmånerna äro följande: två möblerade rum med uppvärmning och lyse, fri kost, fri tvätt, kontant lön pr år 1140 kronor, men 1260 kronor om sökanden är fullt utbildad sköterska, 20% dyrtidstillägg år 1923 samt fyra ålderstillägg å 120 kronor, vart och ett efter tre års tjänstgöring. Resersättning efter 3:dje klass å järnväg för resan till sanatoriet, Malmby station.

Till husmoderns åliggande höra de vanliga för en husmoder vid en större anstalt, bland annat att antaga och entlediga biträden med undantag av köksbiträden, där för köket finnes en särskild föreståndarinnor. Det tillhör henne även att övervaka tvättnätningen och bageriet.

Ansökningshandlingar, till vilka höra präst- och läkarbetyg samt betyg om kompetens för tjänsten böra insändas före den 16 nästkommande oktober till Överläkaren vid sanatoriet Doktor C. Löwenhjelm, adress Löt, Malmby, som även lämnar närmare underrättelser om tjänsten.

Flen den 13 september 1922.

Direktionen.

Kvinnlig arbetskraft

inom såväl hemmens som andra kvinnliga arbetsområden kan Ni

med bästa resultat

erhålla genom att sätta in en annons i IDUN, specialorganet för kvinnliga platsannonser av alla slag.

Insänd Eder annons till Iduns Annonskontor, Stockholm, och Ni erhåller omgående prisuppgift.

Sjuksköterskebefattningen

Befattningen som 2:a sjuksköterska vid Danviks hem är till ansökan ledig. Lön 700 kr., 3 årstill. Å 150 kr. efter 5, 6 och 10 år jämte statens dyrtids-tillägg, fri bostad, ett rum, och kost. Sökanden skall hava genomgått av Kungl. Maj:t godkänd allm. sjuksköterskeskola eller av Medicinalstyrelsen godkända ss. sjuksköterska, ej vara över 30 år eller ock äga pensionsrätt i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. Platsen skall tillträdas d. 1 nästk. nov. Ansökan ställas till "Läkaren vid Danviks hem" och skall vara inlämnad, senast d. 10 okt. 1922 till Danviks hems kontor, adr. Henriksdal.

I goda hem

finnas väl avlönade platser för ex. barnsköterskor, barn- och ensamjungfrur, husor, kokerskor och andra hembiträden.

Stockholms Stads Arbetsförmedling.

Regeringsg. 107. Högbergsg. 37. Exped.-tid 9-4, dag före helgdag stänges 2.

Obs! Betyg och rekommendationer bör medhavas. Även tillf. arbetskraft förmedlas. Avgiftsfritt för både husmodrar och tjänare.

PLATSSÖKANDE

Ung norsk dam

önskar plats i gott hem som husmoders hjälp. Är van vid bakning och enkel matlagning. Referenser i Stockholm finnas. Svar till "Familjemedlem - Oktober". Post. restante, Kristiania.

Bildad, enkel flicka,

20-årsåldern, som genomgått barnskola, hushållsskola samt praktiserat i atlandet, önskar anställning i gott och propert hem som hemassistent. Inga stora pretentioner men vill anses som medlem i familjen. Gärna i godsägarefamilj. Svar emotes snarast till "Hemassistent", A.-B. S. Gumælius' Annonsbyrå, Göteborg f. v. b.

Som husmoders hjälp

önskar ung bättre flicka plats, även villig tillse barn och hjälpa dem med läxslaning.

Stockholms Uthyrningsbyrå,

Småskollärarinna

önskar under oktober, november och event. december komma till präst- eller herrgård för att lära ett hems skötsel. Svar med prisuppgift till "Hösten 1922, J. J.", Iduns exp. f. v. b.

19-årig flicka,

musikalisk, önskar plats i bättre hem att som husmoders hjälp och sällskap söta hemmet. Familjemedlem. Villig och van att delta i hushållsgöromål. Svar under sign. "Skånska", Iduns exp. f. v. b.

Flicka,

kunnig i sjukvård söker plats som hjälp åt någon sjuk. Eller att hushålla för ensam herre. Svar till "E.", Iduns exp.

Ung flicka

önskar plats i familj där hjälp vid sjukvård behövs. Villig biträda med hemsysslor. Ett och ett halvt års sjukbiträde vid länslasarett. Betyg finnes. Lön önskas. Svar till "R. C. 19 år", Karlstad poste restante.

Ung, elementarbild.

musikalisk flicka,

nyligen hemkommen från utlandet önskar plats hos äldre dam, som hennes verkliga hjälp och sällskap. Deltager gärna i skrivgöromål. Svar till "M. N. 18 år", Osby p. r.

Elementarbildad flicka,

19 år, som en tid vistats i pension i Tyskland önskar komma som sällskap och hjälp i gott hem på gods, herrgård eller dylikt. Något musikalisk och sykkunnig. Även hemma i kontorsgöromål. Svar till "M. S. Familjemedlem", A.-B. S. Gumælius' Annonsbyrå, Göteborg f. v. b.

Värdinna,

30 år, representativ, språkk., van att förestä bättre hem, önskar plats, gärna till ånkeman med barn, där tillfälle givdes att leda barnens uppfostran. Närmare uppl. å

Stockholms Uthyrningsbyrå,

Stureplan 6, Stockholm.

Söker Ni plats

på något av den kvinnliga verksamhetens olika områden?

Kom då ihåg

att ett beprövat och av tusentals kvinnliga platssökande med bästa resultat använt förfaringssätt är att

annonsera i Idun.

Insänd Eder annons till Iduns Annonsbyrå, Stockholm, och Ni erhåller omgående prisuppgift.

Gihls Sjuksköterskebyrå,

Drottningholmsvägen 6, Stockholm, ansök. exam. sjuksköterskor, anspråkslösa vårdarinnor och sjukhusbiträ. samt uthyr sjukv.-artiklar. Brev besvaras mot dubbel porto. R. T. 33975. A. T. Kh. 5350.

Sjuksköterska,

ex., önskar privatvård, gärna till ensam dam el. herre.

Stockholms Uthyrningsbyrå,

Stureplan 6, Stockholm.

Ung, bildad engelska,

musikalisk och med behagligt sätt, önskar plats som sällskap o. hjälp i gott hem. Bästa referenser. Svar till "English", Anglo Swedish Society, Göteborg.

Fransk bonne,

villig att åtaga sig mindre barns vård och tillsyn. Goda referenser.

Stockholms Uthyrningsbyrå,

Stureplan 6, Stockholm.

Ung bildad flicka

av god familj, som från hemmet är van vid förekommande göromål önskar omkring 1 okt. komma i familj, helst i Stockholm, som hjälp och sällskap. Gärna hos tandläkare, där ev. utbildning som tandtekniker kan erhållas. Svar till "1 okt. - Barnkär" under adr. S. Gumælius' Annonsbyrå, Stockholm. f. v. b.

En flicka från gott hem

i Skåne, kunnig i enklare matlagning, bakning, handarbete samt delvis vävning önskar plats som husmoders verkliga hjälp i gott hem, gärna lantbrukarehem. Svar snarast till "Familjemedlem 20 år", Sydsv. Dagbl., Lund.

Prästdotter,

hushålls- och musikalisk med utmärkta rekommendationer, önskar plats som husföreståndarinna hos ensam herre eller dam eller i två personers hushåll. Svar till "1 okt." Iduns exp.

Bildad hjälp för hemmen

förmedlas av Hemmens Platsförmedling, Malmö.

INACKORDERINGAR

God inackordering

erhålles i prästgård i södra Småland. Pris 135 kr. pr mån. Sv. till "Prostinan 135", Iduns exp. f. v. b.

Lindrigt nervös,

något efterbliven eller klen person (även barn) får god inack. och tillsyn i lugnt stilla hem på landet. 125-150 kr. pr mån. Svar t. "Prästdotter, Småland", Iduns exp. f. v. b.

Äldre änkefru

med dotter önska god inackordering i stad eller på landet. Svar till P. A. X., Östgöten, Linköping.

England.

Utmärkt inackordering kan erhållas i hem i London till mod. pris. Lektioner, om så önskas. Ref. till pers. i Sverige givas. Misses Field, 44 Hiltuarton Road, Camden Road, London N. 7.

England.

Doktor J. Arvedsons kurs i Sjukgymnastik, Massage Pedagogisk Gymnastik

medför enligt kungl. maj:ts medgivande samma komp. och rättigheter som en kurs vid Gymn. Central-Institutet.

Kursen, 2-årig, börjar den 15 sept. Prospekt på begäran gen. D:r J. Arvedson, adr. Odengat. 1, Stockholm.

D:r A. KARSTEN

Medicinskt Elektricitets-, Ljus- och Röntgeninstitut Kungsg. 60, STOCKHOLM

Behandling av reumatiska åkommor.

GÖTEBORGS GYMNASIKA INSTITUT Östra Hamngatan N:o 45 Förmåligaste specialkurs i MASSAGE o. SJUKGYMNASTIK Nästa kurs börjar den 15 september. I kursen ingår kostnadsfritt undervisning i moderna fysikaliska behandlingsmetoder såsom Diathermi, Kvarts- och Spektrosolljusbehandling, Värmebehandling, Zander-gymnastik, Ortopedisk behandling m. m. Begär illustrerat prospekt.

Gymnastikdirektörsexamen

avlägges efter 2-årig kurs av kvinnliga elever vid

Sydsvenska Gymnastik-Institutet.

Ny kurs börjar 15 sept. Prospekt Major J. G. Thulin, LUND.

SYDOWS

SÅNG- o. MUSIKINSTITUT

1 Davidbagareg. R. T. 9433. STOCKHOLM

Massage, violetta strålar m. m.

REUMINSTITUTET, Mästerns väg 18, II, hiss. Sthlm. Allm. Norr 20993. Mot.: 11-3.

Försilvra själv!

Louis, med 2 guldnedlär, prsb. silverpulver, försilvrar koppar, brons, mässing, nysilver. Obs! Innehåller äkta rent silver. Pris 2 kr. pr ask direkt från Fabrikens Louis. Pipersg. 14, Stockholm K. Allm. Tel. 201 11. Riks 337 33. Klipp ur annonsen. Bruksanvisning medföljer. Säljas även hos A.-B. Wilh. Becker.

För den nyfödde.

Komplett, fin, välsvydd utstyrsel, bästa modell, Å Kr. 10 och Kr. 15. Obs! Elva-årig verksamhet.

Fru CASPERSSON, 3 Jernortsgat., Örebro I.

Fräkencreme

Borttager fräknar, finnar, fnassel m. m. Pris kr. 6:50 + porto. Försändes diskret. Franska Parfymmagasinet, Hovleverantör, Drottninggatan 21, Sthlm.

Kosmetiska Pulvret

NITOUCHE

borttager generande hår lätt och bekvämt på några minuter.

FULLKOMLIGT OSKADLIGT INGEN OANGENÄM LUKT

Pris mot postförskott Kr. 2.50 pr ask. 80 mm. diam. x 40 mm. höjd + porto Kr. 0.80.

MERKANTILA BYRÅN, Göteborg 3.

Sjuka.

Besök eller skriv till Homöopatiska Institutet Auxilium, Salmåtaregatan 5 (hörnet av Tegnérgatan). Rt. 825 11. Mottagn. 10-12; 2-4 eller enl. överenskommelse. Specialitet: Magsjuka, blodbrist, reumatism, fallandesjuka, influensa, njur- och gallsten samt sockersjuka.

Hultkrantz,

Homöopat. Läkare. STOCKHOLM.

Gynna Iduns annonsörer!

STILLE-WERNERS CENTRAL

R. T. 16672 REGERINGSGATAN 19 R. T. 16672

Gördlar av alla slag (nya modeller). Gummistrumpor och bandager. Måttagning och provning även i hemmen.

HALFOTSLÄGG

D:r Henning Waldenströms modell. Lätta och hållbara, tillverkade av rostfritt stål utföras de efter foten för varje särskilt fall och härads ärefter - bibehålla sedan sin form. Vid beställning per post (till avd. B) torde bifogas avtryck av båda fötterna; tagas på följande sätt: Fotsulan bestyckes med en lös, varefter patienten ställer sig på ett ark papper och man får avtrycket. Beteckna med x eventuellt ömmande punkter. Bäst att behandla en fot åt gången. Ju finare avtrycket är, desto bättre passande bliva hälftöslägg. Pat. anm.

Aringsbergs Helpension för flickor

har den 1 sept. förflyttats till

Teleborgs Slott,

högt beläget i skog vid sjö 3 km. fr. Växjö. Modern inredning, komfort, värmedning. Undervisning meddelas enl. fackskolans kurs i alla skolämnen t. o. m. 8:de klassen samt i musik. Den 15 sept. börjar en särskild kurs för unga flickor, vilka önska lära hushåll och all slags sömnad samt förkovra sig i språk. Exam. skolköklär. Infödda språkklär.

ELSA KJELLANDER
Teleborg, Växjö. Rikstel. Växjö 199.

ÖNNESTADS

i Krist:s Län - 1868 grundade

Folkhögskola

Avdelningen för kvinnliga elever - vinterkurs - börjar 1 nov. 5 mån. rent teoretisk kurs, förberedande för skolköks-lärarinneutbildning, seminarier m. m. Allm. bildande. Utm. undervisningsmöjligheter. Stipendier av statsmedel. Billig. Prosp. mot 40 öre porto gen. rektor Yngve Melander, Önnestad.

Doktorinnan Bergmans Målarskola.

Elever mottagas i Porslins-, Olje-, Akvarell- och Gobelinnålning. Miniatur på elfeben. Beställningar mottagas. Allm. Tel. Norr 249 96.

Humlegårdsgatan 10, 2 tr.

Bergsbrunna-skolan

mottager elever på längre eller kortare tid. Matlagning, sömnad, värning m. m. Grundlig undervisning! Tidsenliga metoder! Trevligt hemliv!

Postadr. Bergsbrunna, Riks tel. nr 10.

Päron. Deutschland.

Höst- och Vinterfrukt i större och mindre partier såväl fin bordsfrukt som god hushållsfrukt omsorgsfullt sorterad och packad från Fruktåker, Wreta Kloster.

Braunschweig.

Systr. Kochs pensionat, Goslarstschestr. 8. Eget hus med träd. Fullst. konstnärlig utbildn. i musik o. säng. Angående hemliv. Tillfälle till ridn., tennis o. annan sport. Högskola, opera o. "Kunstgewerbeschule" på platsen. Referenser, grosshandlarna S. Monrad, Bergsg. 9, Stockholm och Carl Högborg, Sköfde."

Extrainkomst

kan lätt erhållas av privatpersoner genom försäljning till vänner och bekanta av vackra svensk keramik för prydnads- och hushållsändamål från förstklassig fabrik. - Illustrationer o. prisuppgifter sändas, om svar märkt "Julklappar" under adr. S. Gumælius' Annonsbyrå, Stockholm f. v. b.

Svält ej

Edra krukväxter. De leva ej enbart av vatten. Giv dem Plantagen, ett på vetenskaplig grund sammansatt konc. växtnäringssalt. Erhålles på bleckburkar hos Frö-, Blomster-, Färg- och Kemikaliehandlare.

PENSIONAT OCH BADORTER

Badabrucks Herrgårds nyinrättade Vilohem och Pensionat,

beläget i övre Fryksdalen i Värmland öppnas 1:sta okt. d. å. Härligt läge vid skog och sjö. Vackra promenader. Stor trädgård sluttande mot den vackra Fryksjön. Sällskapsrum med piano. Järnkälla, massage och behandling med violetta strålar. Utmärkt för reumatism, ischias och sömnlöshet m. m. Gott bord, goda bäddar, billiga priser. Gäster emottagas för såväl längre som kortare tid året om. Förföringningar besvaras före 1:sta okt. under adr. Matfors, efter 1:sta okt. Bada Vilohem, Badabruk. Elisabeth Sundwall, ex. sjuksköterska.

Crème o. puder

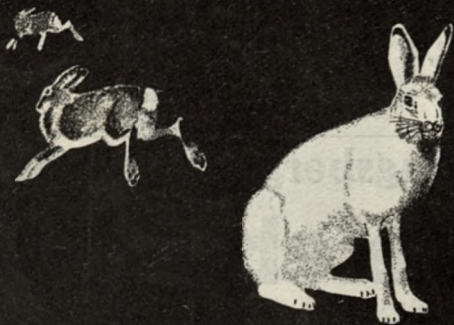
att användas vid skötsel av späda barn, Baddunderlag, Dinappar, flaskor m. m. Babybyxor, impregn.

I parti och minut billigast från

Carl Stangenberg,

10 Hötorget, Stockholm. A. T. 28690. R. T. 7762.

Snövit

blir endast den tvätt
som får torka i solen
och den som tvättas

med Triton

LUNCHEN ÄR SERVERAD och den unga
damen ler mot sin väntande kopp choklad.
Hon har läst den berömda fysiologens
uttalande att cacao och särskilt vaniljchoklad
— i motsats till té och kaffe — är ett full-
ändat näringsmedel och hon njuter dubbelt
vid tanken på att hälsodrycken i hennes kopp
är Cloettas vaniljchoklad.

Cloetta

Nordens äldsta men modernaste
tillverkning. Finnes överallt.

Aien

BRUDKLÄDNINGAR

ständigt på lager från de enklaste
till de mest utsökta.

Leja-Magasinet

HAMNGATAN 1 A - STOCKHOLM

Utmärkta organ

för

annonsering i landsorten:

Arvika: <i>Arvika Nyheter.</i>	Luleå: <i>Norrbottnens-Kuriren.</i>
Avesta: <i>Avesta-Posten.</i>	Lysekil: <i>Lysekils-Posten.</i>
Borlänge: <i>Borlänge Tidning.</i>	Malmö: <i>Skånska Aftonbladet.</i>
Borås: <i>Borås Tidning.</i>	Mariestad: <i>Tidning för Skaraborgs län.</i>
Engelholm: <i>Engelholms Tidning.</i>	Mora: <i>Mora Tidning.</i>
Eskilstuna: <i>Eskilstuna-Kuriren.</i>	Norrköping: <i>Norrköpings Tidningar.</i>
Falun: <i>Falu-Kuriren.</i>	Nyköping: <i>Södermanlands Nyheter.</i>
Gävle: <i>Gefle-Posten.</i>	Nässjö: <i>Nässjö-Tidningen.</i>
Halmstad: <i>Hallandsposten.</i>	Skövde: <i>Skaraborgs Läns Annonsblad.</i>
Hedemora: <i>Södra Dalarnes Tidning.</i>	Sollefteå: <i>Sollefteå-Bladet.</i>
Hudiksvall: <i>Hudiksvalls-Tidningen.</i>	Sundsvall: <i>Sundsvalls-Posten.</i>
Hälsingborg: <i>Hälsingborgs Dagblad.</i>	Säter: <i>Sätters Tidning.</i>
Härnösand: <i>Härnösands-Posten.</i>	Söderhamn: <i>Söderhamns Tidning.</i>
Höganäs: <i>Höganäs Tidning.</i>	Trelleborg: <i>Trelleborgs Allehanda.</i>
Hörby: <i>Hörby Dagblad.</i>	Uddevalla: <i>Bohuslänningen.</i>
Jönköping: <i>Smålands Allehanda.</i>	Umeå: <i>Västerbottnens-Kuriren.</i>
Kalmar: <i>Barometern.</i>	Upsala: <i>Tidningen Upsala.</i>
Karlskrona: <i>Karlskrona-Tidningen.</i>	Visby: <i>Gotlänningen.</i>
Karlstad: <i>Värmlands Läns Tidning.</i>	Västervik: <i>Västerviks-Tidningen.</i>
Katrineholm: <i>Katrineholms-Kuriren.</i>	Växjö: <i>Nya Växjöbladet.</i>
Landskrona: <i>Landskrona-Posten.</i>	Örebro: <i>Örebro Dagblad.</i>
Linköping: <i>Östgöten.</i>	Örnsköldsvik: <i>Örnsköldsviks-Posten.</i>
Ludvika: <i>Ludvika Tidning.</i>	Östersund: <i>Jämtlands-Posten.</i>